

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Lucia Ballová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ**

**PERSPEKTÍVY ROZVOJA MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ
KULTÚRY V NITRIANSKOM REGIÓNE**

Bakalárska práca

Študijný program: Stredoeurópska areálová kultúra

Školiace pracovisko: Katedra areálových kultúr

Školiteľ: Mgr. Alicja Korczyk - Chovanec

Konzultant: Mgr. Alicja Korczyk - Chovanec

Nitra 2010

Lucia Ballová

Pod'akovanie

Ďakujem konzultantke mojej bakalárskej práce Mgr. Alicja Korczyk – Chovanec za odborné vedenie, cenné rady, trpezlivosť a pomoc pri jej vypracovaní.

ABSTRAKT

BALLOVÁ, Lucia: Perspektívy rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v Nitrianskom regióne. [Bakalárska práca]. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Fakulta stredoeurópskych štúdií, Katedra areálových kultúr. Nitra: FSS, 2010. 44 s.

Bakalárska práca sa zaoberá rozvojom miestnej a regionálnej kultúry v Nitrianskom regióne. Oblasť kultúry je mnohorozmerná, polyfunkčná a variabilná a preto práca uvádza bližšie špecifikované segmenty dotýkajúce sa aktuálnych kultúrnych dejov a javov na rôznych úrovniach lokálnej, regionálnej či kontinentálnej kultúry. Bakalárska práca obsahuje jednotlivé východiská, nástroje, stratégie, koncepcné úlohy, medzinárodnú spoluprácu, ktoré vychádzajú z rozvoja miestnej a regionálnej kultúry na Slovensku, ktoré sú určené pre jednotlivé úrovne verejnej správy. Práca predkladá hlavné problémy a potreby rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a zároveň naznačuje možnosti riešenia podpory rozvoja kultúry prostredníctvom štandardných a inovačných nástrojov. Bakalárska práca poukazuje na vzájomnú spoluprácu medzi územnou samosprávou, miestnou samosprávou, fyzických a právnických osôb podieľajúcich sa na rozvoji regionálnej a miestnej kultúry v danom území. Kultúrne centrá v rámci rozvoja miestnej kultúry predstavuje dôležitý faktor rozvoja kultúry vo svojom regióne. Práca uvádza kultúrny potenciál mesta Nitry, princípy rozvoja miestnej kultúry v meste aj v rámci projektu Martinský vrch. Jednotlivé témy bakalárskej práce sú spracované v troch kapitolách. Prácu dopĺňa zoznam použitej literatúry a prílohy.

Kľúčové slová: región, kultúra, kultúrna identita, tradičná kultúra, rozvoj kultúry, spolupráca, kultúrny potenciál.

ABSTRACT

BALLOVÁ, Lucia: The ground lines of the local and regional culture development in the region of Nitra. [Bachelor thesis]. Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Central European Studies, The desk of area cultures. Nitra: FSS, 2010. 44 s.

My Bachelor thesis focuses on the local and regional culture development in the region of Nitra. The area of culture is multidimensional, polyfunctional, flexible and that is the reason why this paper adduces further specific segments dealing with the actual occurrences and phenomenon of culture on various levels of local, regional or continental culture. The bachelor thesis contains particular scopes, techniques, strategies, draft cases, international cooperation which came out of local and regional culture development in Slovakia that are assigned for the particular levels of public administration. The thesis is dealing with the main problems and development needs of the local and regional culture as well as it is suggesting the opportunities how to resolve the cultures development support at the hand of standard and innovative instruments. The Bachelor work is adverting on mutual cooperation between territorial autonomy, local autonomy, personal entities, and artificial persons participating on the regional and local culture development on the given area. In a local culture development the cultural centers are an important factor for the local culture development. The thesis deals with the culture potential of the city of Nitra, the local culture development principles in the city including the Martin hill's project. The particular topics of the Bachelor thesis are handled in three chapters. The paper is completed by the list of used bibliography and annexes.

Key words: region, culture, culture identity, traditional culture, culture development, cooperation, cultural potential.

OBSAH

ÚVOD	7
1 REGIONÁLNA KULTÚRA	9
1.1 Regionálna identita	10
1.2 Tradičná kultúra regiónov	11
1.3 Nitriansky región	13
1.3.1 Tradičná kultúra Nitrianskeho regiónu	16
2 ROZVOJ MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ KULTÚRY NA SLOVENSKU	18
2.1 Východiská rozvoja kultúry	18
2.2 Nástroje rozvoja kultúry	20
2.3 Stratégie rozvoja kultúry	22
2.4 Konceptné úlohy rozvoja kultúry	23
2.5 Medzinárodná spolupráca	24
3 MIESTNA KULTÚRA	26
3.1 Mesto Nitra	29
3.2 Kultúrny život mesta	30
3.3 Projekt Martinský vrch	33
3.3.1 Segmenty projektu	35
ZÁVER	37
POUŽITÁ LITERATÚRA	40
PRÍLOHY	43

ÚVOD

„Já myslím, že civilizace není dobrá, když je bez kultury.

Člověk potřebuje ke štěstí a spokojenosti nejenom pohodlí tělesné, ale i duševní.

Kultura a civilizace musí jít ruku v ruce.“

(Jan Werich)

Kultúra je súčasťou každodenného života ľudí. Rodíme sa do nej a sprevádza nás po celý život. Vytvára nám prostredie na prežitie, súčasne obohacuje náš život o krásu, formuje ho ako spoločenskú bytosť, pomáha nám začleniť sa do kolektívu a byť užitočným. Predsa len svet kultúry je svetom človeka, ktorý vytvára v rámci svojich možností a schopností. Kultúra je spätá so životným priebehom ľudí, s ich spoločenskou činnosťou.

Spoločnosť nemôže jestvovať bez kultúry a rovnako ani kultúra bez spoločnosti. Preniká duchovnou i materiálnou sférou spoločenského života, predstavuje základ sebarealizácie spoločnosti ako celku. Inšpiruje ľudí hľadať ustavične nové možnosti pozitívneho rozvoja spoločnosti a ľudskej osobnosti.

Človek zdedí kultúru spoločnosti, v ktorej žije, kultúru národa, ktorého je príslušníkom, či etnika, v užšom vymedzení špecifickú regionálnu kultúru, charakteristickú tým, že je to národná kultúra, ktorá sa vyznačuje svojimi osobitosťami a zvláštnosťami istého kraja.

Vzhľadom na to, že v súčasnosti rastie záujem v súvislosti s otázkami rozvoja kultúry, ktorý je v dnešnej dobe pochopiteľný, veď predsa len, zvýšená náročnosť na tvorbu, šírenie i osvojovanie si kultúrnych hodnôt je jednou zo zákonitostí rozvoja spoločnosti i rozvoja kultúry a práve preto, bolo naším podnetom spracovať danú problematiku v rámci bakalárskej práce.

Kultúra každodenného života človeka sa prejavuje prostredníctvom miestnych a regionálnych kultúrnych aktivít, kultúrnych podujatí, kultúrnych zariadení, kultúrnych pamiatok na danom území, tým vytvárajú kultúrne dedičstvo obyvateľov žijúcich na našom území.

Regionálna kultúra sa chápe ako geograficko-teritoriálne vymedzenie kultúry v chápaní regiónu. Predstavuje kultúru istého územného celku nad lokálneho charakteru, ktorá je riadená vyššími územnými celkami realizovaná s poslaním starostlivosti o uchovanie, prezentovanie a popularizovanie historického kultúrno-spoločenského, hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva špecifického pre daný región.

V súvislosti s regionálnou kultúrou, predstavuje miestna kultúra podstatnú črtu kultúry, ktorá reprezentuje sebavyjadrenie miestneho obyvateľstva, jeho príspevok do regionálnej a národnej kultúry. Miestna resp. lokálna kultúra sa chápe ako geograficko-teritoriálna najmenšia zložka kultúry, ktorá je v podmienka miest a obcí na danom území. Zahrňuje kultúrne prejavy a činnosti a kultúrnu osobitosť a svojráznosť, je mieru a úroveň, akou sa miestna komunita zúčastňuje na kultúrnom živote a tvorbe vo svojom prostredí. Tvorí systém všetkých kultúrnych a kultúrno-spoločenských fenoménov vyskytujúcich sa v jednej obci, meste poprípade jej časti.

Cieľom našej bakalárskej práce je zaoberať sa s rozvojom miestnej a regionálnej kultúry vo vybranom regióne Slovenska. Rovnako našou snahou je poukázať na jednotlivé aspekty rozvoja miestnej a regionálnej kultúry na území Slovenska.

Bakalárska práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole uvádzame jednotlivé segmenty v súvislosti s regionálnou kultúrou a jej rozvojom, charakterizujeme vybraný región a tradičnú kultúru Nitrianskeho kraja.

V rámci druhej kapitoly sa venujeme rozvoju miestnej a regionálnej kultúry na území Slovenska a jej jednotlivých aspektov, poukazujeme taktiež rovnako na dôležitosť medzinárodnej spolupráce a prezentácie kultúry.

Tretia kapitola je najrozsiahlejšia v rámci ktorej poukazujeme na dôležitosť rozvoja miestnej kultúry, ktorá súvisí s rozvojom regionálnej kultúry. Zamerali sme sa na kultúrny potenciál miest, v súvislosti s čím sme charakterizovali krajské mesto Nitrianskeho kraja a jeho kultúrny život. V poslednej časti tretej kapitoly sa venujem projektu Martinský vrch, ktorý predstavuje priaznivé vyhliadky v rámci rozvoja miestnej kultúry v Nitrianskom regióne.

1 REGIONÁLNA KULTÚRA

V rámci uvedenej kapitoly, si myslíme, že než pristúpime ku charakteristike Nitrianskeho regiónu, ktorý je súčasťou regiónov Slovenska a jeho kultúry, pokladáme za potrebné čitateľa oboznámiť v prvom rade s pojmami ako región, regionálna kultúra, identita regionálnej kultúry, či s tradičnou kultúrou regiónov. Pochopenie jednotlivých pojmov dotýkajúcich sa aktuálnych kultúrnych dejov a javov, je jedným z predpokladov primeranej komunikácie na rôznych úrovniach lokálnej, regionálnej či kontinentálnej kultúry. Pravdupovediac oblasť kultúry je natoľko mnohorozmerná, polyfunkčná a variabilná, že nemožno obísť jednotlivé segmenty podieľajúce sa na jej tvorbe.¹

Problematika týkajúca sa skúmania regiónov, regionálnej kultúry a identity regionálnej kultúry je predmetom pozornosti najmä európskych kulturoológov. Práve preto v rámci chápania pojmu región, regionálna kultúra a identita regionálnej kultúry, budeme vychádzať z kulturologickej reflexii, ktorá je pre nás prijateľnejšia pre porozumenie danej problematiky.

Kulturologická reflexia poukazuje na jednotlivé kategórie regiónu:

1) geografický pojem regiónu - predstavuje geografické limity (pohoria, rieky) a centrá regiónu (obvykle správne centrum), nie vždy sa toto správne centrum prekrýva s historickým alebo kultúrnym vymedzením.

2) historický región - sa spája s lokalizáciou správneho centra, resp. centier a okolia, ktoré toto centrum spravovalo či spravuje.

3) kultúrny región – je špecifický svojou svojbytnosťou, autonómnosťou kultúrnych foriem, foriem kultúrnych univerzálií (symboly, špecifiká jazyka, noriem, hodnôt), kultúrnych vzorcov a inštitúcií.

Regionálna kultúra v týchto súvislostiach predstavuje atribút spoločenstva obývajúceho určité územie.²

Skúmanie problematiky regiónov a regionálnej kultúry sa v kulturologických teóriách objavuje aj v súvislosti s dynamikou rozvoja antropológie mesta ako:

- a) vzťah regionálneho kultúrneho centra a okolia
- centrum môže byť chápané ako výrazná kultúrna časť, ktorá pôsobí modelovo, inšpiratívne a neprekáža rozvoju kultúrnych aktivít v ostatných častiach regiónu, práve naopak napomáha a podporuje ich, čím sa spätne vyvoláva výrazná väzba,

¹ vid': GAŽOVÁ, V. 2003. Perspektívy kulturológie. Bratislava, 2003. 136 s.

² vid': GAŽOVÁ, V. 2003. ref.1, 136-137 s.

prostredníctvom ktorej okolie centra úzko spolupracuje s centrom a samotné okolie pôsobí nielen ako zdroj kultúrnej tvorby, ale je i jej súčasťou, bez ktorej by regionálna kultúra stratila svoju jedinečnosť,

- keď mesto, alebo centrum je vnímané ako jediné centrum kultúrneho života, ktoré sa už nezaujíma o kultúrnu tvorbu svojho okolia, pretože preferuje už iba vlastné kultúrne aktivity, čo „vedie k stagnácii a umŕtveniu kultúrnej činnosti.“³

b) vzťah metropola – vidiek

- metropola zahŕňa najvýznamnejšie kultúrne aktivity a regióny sa tu potom chápu ako periférne, neplnohodnotné, ktorých aktivity sa považujú za marginalizované, čiže okrajové, bezvýznamné.

V skutočnosti dosť často sa stretávame práve s tým faktom, že to čo sa časom stáva marginalizované aj v oblasti kultúry, býva často zdrojom kríz a konfliktov, ktoré môžu vyústiť v rôznej podobe.⁴

1.1 Regionálna identita kultúry

V spojitosti s regiónom a regionálnou kultúrou dôležitú úlohu zohráva identita regionálnej kultúry, ktorá sa odvíja od kultúrnej identity. V tejto oblasti je významná Viera Gažová, podľa ktorej „*kultúrna identita sa chápe ako hodnota, resp. suma hodnôt viazaná na určitú pospolitosť, ako istá suma stálych charakteristík – pri pohľade zvonku, či ako sebaobraz, sebareflexia spoločenstva – pri pohľade zvnútra, ..., má preto zmysel uvažovať o nej v dimenziách individuálnych, lokálnych, regionálnych, národných alebo dokonca kontinentálnych.*“⁵ Súhlasíme s tým, že ohrozenie kultúrnej identity súvisí so stratou originality a svojráznosti lokálnych prejavov kultúrnych foriem, a preto lokálna, či regionálna kultúra si prostredníctvom kultúrnej identity hľadá možnosti vlastnej sebareprezentácie vo väzbe na tradíciu. Na základe toho si teda myslíme, že tradičná kultúra regiónov predstavuje dôležitý faktor rozvoja regiónov a regionálnej kultúry.⁶

Na regionálnej úrovni sa možno stretnúť s dvoma konceptmi kultúrnej identity, ktorými je konzervatívny a emancipačný model. Konzervatívny model nie je naklonený ku kultúrnemu importu a samotná kultúra sa tu bráni novým, cudzím prvkom. Ide tu predovšetkým o konzervovanie už existujúcich foriem kultúrneho života a kultúrnych inštitúcií v regióne. Prednosťou konzervatívneho modelu je, istá forma ochrany, čo spätne

---

³ GAŽOVÁ, V. 2003 Perspektívy kulturológie. 138 s.

⁴ vid': GAŽOVÁ, V. 2003. ref.1, 137-139 s.

⁵ GAŽOVÁ, V. 2003 Perspektívy kulturológie. 139 s.

⁶ vid': GAŽOVÁ, V. 2003. ref.1, 139-140 s.

vyvoláva spomalený kultúrny rozvoj, ktorý sa prejavuje v rámci brzdenej komunikácie s okolitým svetom. Emancipačný model vychádza z kritického prehodnocovania vlastných kultúrnych tradícií a práve on sa vyznačuje otvorenosťou voči iným kultúram. Jeho cieľom je budovať mechanizmy, ktoré by odstránili také vzory a hodnoty, ktoré narúšajú už fungujúce formy kultúrneho života v regióne a prekážajú pri reprodukcii vlastných kultúrnych hodnôt. Platí tu akceptovanie a najväčšia podpora aktuálnej kultúrnej tvorby. Predstavuje živý vzťah tvorivej aktivity, ku kultúrnym výtvorom minulých období. Tento model možno považovať v súčasných podmienkach za rozhodujúci. Pestovanie regionálnej kultúry, na základe emancipačného modelu sa spája v súvislosti s ekonomickým rozvojom, ktorý kultúru stavia do okrajovej pozície nadbytočného luxusu. Ideálnymi konštrukciami sú oba uvedené modely, ktoré sa v reálnom svete prelínajú, alebo upravujú na základe miestnych podmienok.⁷

V súvislosti už uvedenými informáciami, môžeme pripomenúť, že kultúrna identita, či už lokálna, regionálna alebo národná, je dôležitou entitou, ktorá vyznačuje určité územie, lokalitu, určité okolie. Je tak povediac súčasťou kultúrnej výbavy každého jedinca, ktorá sa môže v rôznych podobách zachovávať, v súčasných ako aj v zmenených podmienkach, poprípade môže určitými formami prechádzať. Kultúrna identita predstavuje určitú istotu, komunikáciu, spoluprácu a zároveň so sebou prináša originalitu skúsenosti, ktorú nemožno získať v žiadnom inom kúte sveta, pretože je špecifickou črtou konkrétnej regionálnej kultúry.⁸

1.2 Tradičná kultúra regiónov

Na úvod treba poznamenať, že tradičná kultúra predstavuje prírodné a zároveň kultúrne prostredie. Poukazuje na historický vývoj a podstatu rôznych miestnych, národných a regionálnych identít. Tradičná kultúra sa spája v súvislosť s kultúrnym dedičstvom a kolektívnou pamäťou každého miesta a komunity, pokladá sa za základ rozvoja, súčasť moderného života a národného povedomia.⁹

Ochrana, zachovávanie a prezentácia kultúrneho dedičstva každého miesta a regiónu je v súčasnosti v rámci rastúcej globalizácie nevyhnutná a preto na danú skutočnosť „*pamätá aj Charta Medzinárodnej rady pre pamiatky a sídla (ICOMOS) z roku 1999, keď odporúča využívanie kultúrneho dedičstva v cestovnom ruchu s cieľom spoznávať jeho hodnotu.*

---

⁷ vid': GAŽOVÁ, V. 2003. ref.1, 140-141 s.

⁸ vid': GAŽOVÁ, V. 2003. ref.1, 141 s.

⁹ vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. Nitra, 2006. 12 s.

Zdôrazňuje pritom intelektuálny a emocionálny prístup k dedičstvu a kultúrnemu rozvoju, ktorý musí rešpektovať pamiatkové hodnoty, krajinu a existujúce kultúry, ako aj súčasné záujmy návštevníkov v cestovnom ruchu a vlastníkov objektov.“¹⁰

Na základe toho si myslíme, že komunikácia a spolupráca medzi zodpovednými činiteľmi kultúrneho dedičstva a priemyslom cestovného ruchu je rovnako nevyhnutná pre rozvoj kultúry, či už regionálnej alebo miestnej. Je dôležité si uvedomovať význam starostlivosti o dlhodobú záchranu kultúrneho dedičstva a zbierok živých kultúr. Veď predsa je skutočnosťou, že ak štát, región, mesto či obec zanedbáva investovanie do prevencie a ochrany kultúrneho dedičstva, pripravuje sa tým o nezanedbateľný finančný zdroj prameniacy z kultúrnej turistiky, ktorý vyslovene napomáha k rozvoju regiónov a miest.¹¹

Klamali by sme teda, ak by sme tvrdili, že tradičná kultúra nie je zdrojom kultúrneho cestovného ruchu, ktorý uspokojuje duchovné potreby ľudí. Nachádzame ju napr. v návštevách, múzeí, galérii, kultúrnych pamätihodnosti, archeologických nálezisk, hudobných, divadelných, filmových a folklórnych festivalov. Je svojským poznávacím aspektom, prostredníctvom ktorého sa účastníci oboznamujú nielen s históriou, kultúrou, ale aj sociálnou a ekonomickou situáciou navštíveného regiónu. Súhlasíme s tým, že „*kultúrny cestovný ruch kultivuje človeka, zvyšuje jeho spoločenskú, kultúrnu a odbornú úroveň.*“¹² Veď je pravdou, že ak sa nachádzame v inej časti kraja, ako v ktorej sme vyrastali, náš pobyt na tomto území sa nezaobíde bez toho, aby sme sa neoboznámili s pamiatkami, kultúrnymi aktivitami a tradičnými remeslami, obyčajami, folklórom, gastronómiou, ktoré sú pre toto krajinné prostredie typické a ktoré ho tým odlišuje od ostatných krajov. Táto skutočnosť má pre spoločnosť i navštívený región význam, pretože sa stáva ekonomickou aktivitou.¹³

Nemožno pochybovať o tom, že by sa v každom regióne Slovenska nenachádzali originálne a charakteristické prvky tradičnej kultúry, ktoré v rámci cestovného ruchu predstavujú konkurenčnú výhodu. V súčasnosti tradičná kultúra neexistuje už v pôvodnej podobe, prešla mnohými zmenami a dnes si plní funkciu, zábavnú, estetickú

---

¹⁰ Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. Nitra, 2006. 12 s.

¹¹ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitra [online]. 3-4 s.

¹² Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. Nitra, 2006. 13 s.

¹³ vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. ref.9, 12 s.

a reprezentačnú. V skutočnosťou prevláda problém, ktorý poukazuje na to, že väčšinou len prezentujeme a ponúkame jednotlivé prvky kultúry, namiesto toho aby sme ich dopĺňali o ďalšie komplementárne služby a tvorivé programy. Myslíme si, že jednotlivé komplementárne služby a tvorivé programy v rámci tradičnej kultúry, by výrazne prispeli k rozvoju regionálnej kultúry. Veď samotný návštevník kultúrnych podujatí sa namiesto pasívneho odpočinku rozhoduje pre aktívny oddych formou zážitku zo spotreby kultúrnych statkov. Preto i pri prezentácii prvkov tradičnej kultúry by návštevník nemusel byť len pasívnym pozorovateľom, ale mala by mu byť naskytnutá príležitosť, aktívne sa zapojiť do duševnej alebo manuálnej činnosti, ktorá by vyvolala v rámci toho u návštevníka zážitok, na ktorý by nikdy nezabudol. V rámci toho zohrávajú dôležitú úlohu tzv. múzeá v prírode.¹⁴, ktoré sú významným prvkom zachovania a rozvoja regionálnej kultúry.

Je pravdou a súhlasíme s tým, že ak ste zapojení do priameho diania, či už kultúrnych aktivít alebo prezentácii prvkov tradičnej kultúry a vplýva to na vás pozitívne, nie je pochýb o tom, že by ste sa nezúčastnili v budúcnosti podobných aktivít v rámci kultúry. Myslíme si, že táto skutočnosť výrazne pôsobí na rozvoj či už miestnej alebo regionálnej kultúry. Pretože v živote je to tak, ak sa nachádzate v krajine a cítite sa v nej dobre, ba môžete povedať, že je to vašim domovom, rovnako aj, že na vás pozitívne vplýva svojimi kultúrnymi aktivitami a pod., budete sa k nej neustále spätne vracat' aj napriek tomu, že nie je vašim rodiskom.

1.3 Nitriansky región

Nitriansky kraj sa nachádza a v juhozápadnej časti Slovenska, s rozlohou 6 343,7 km² a predstavuje piaty najväčší kraj z celkovej rozlohy štátu Slovenskej republiky. Súčasťou kraja sú okresy Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Šaľa, Topoľčany a Zlaté Moravce. Nitriansky kraj tvorí 354 obcí, z toho 15 so štatútom mesta, z ktorých jedným z nich je aj krajské mesto Nitra.¹⁵

„Vďaka svojej polohe v samom srdci Európy sa už v minulosti Nitriansky kraj stal dejiskom významných historických udalostí. Slávnú minulosť územia dnešného Nitrianskeho kraja dodnes pripomínajú mnohé vzácne nehnuteľné a archeologické nálezy a národné kultúrne pamiatky. Celkove je v Nitrianskom kraji evidovaných 851

---

¹⁴ vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. ref.9, 51-61 s.

¹⁵ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015. [online]. 3 s.

*nehnutelných a 2526 hnutelných národných kultúrnych pamiatok, 2 pamiatkové rezervácie, 6 pamiatkových zón a 6 ochranných pásiem. Ide o výnimočný kultúrno-historický potenciál európskeho významu, ktorý tvorí základ originálnej kultúrnej a historickej identity regiónu a vytvára predpoklady pre rozvoj kultúrnej turistiky na území kraja.*¹⁶

Zložité historický vývoja územia Nitrianskeho kraja sa odrazil na rôznorodom národnostnom zložení obyvateľstva. Posledné sčítanie obyvateľstva (v r. 2001) uvádza, že na území kraja žije 70,1 % obyvateľov slovenskej národnosti a 27,6 % obyvateľov maďarskej národnosti. Jednou z početných národnostných skupín žijúcich na tomto území sú Rómovia. Za bohatý a pestrý kultúrny život Nitrianskeho kraja, možno vďačiť aj za originálne kultúrne a duchovné tradície, ako folklór, ľudové obyčaje a zvyky každej z národnosti žijúcej na tomto území. V rámci vierovyznania sa obyvateľstvo hlási prevažne k rímskokatolíckemu vyznaniu a v južnej časti kraja, ktoré obývajú najmä obyvatelia maďarskej národnosti, sa hlásia k reformovanej kresťanskej cirkvi.¹⁷

Jednou z dominantných črt Nitrianskeho kraja je podiel rastu obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním, čo je odrazom prítomnosti troch univerzít v kraji. Predovšetkým krajské mesto Nitra, predstavuje významné centrum školstva. Školstvo Nitrianskeho kraja dopĺňa bohatá sieť stredných, odborných a základných škôl, ktorého súčasťou sú aj cirkevné školy, resp. školy súkromné. V rámci školstva na území kraja sa prejavujú pozitívne zmeny, čo poukazuje na fakt, že sa znížil počet osôb so základným vzdelaním.¹⁸

V súčasnosti má Nitriansky samosprávny kraj vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti *„21 regionálnych kultúrnych organizácií, a to päť regionálnych osvetových stredísk (Krajské osvetové stredisko v Nitre, Tribečské osvetové stredisko v Topoľčanoch, Regionálne osvetové stredisko v Nových Zámkoch, Regionálne osvetové stredisko v Leviciach a Regionálne osvetové stredisko v Komárne), päť múzeí (Ponitrianske múzeum v Nitre, Tribečské múzeum v Topoľčanoch, Tekovské múzeum v Leviciach, Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch a Podunajské múzeum v Komárne), dve galérie (Nitrianska galéria a Galéria umenia v Nových Zámkoch), päť knižníc (Krajská knižnica Karola Kmetka v Nitre, Tribečská knižnica v Topoľčanoch, Tekovská knižnica v Leviciach,*

---

¹⁶ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 4 s.

¹⁷ vid': ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. Topoľčany, 2008. 28 s.

¹⁸ vid': ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. ref.17, 28-36 s.

Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch, Knižnica Józsefa Szinnyeiho v Komárne), tri divadlá (Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Staré divadlo v Nitre a Jókaiho divadlo v Komárne) a Tekovská hvezdáreň v Leviciach.“¹⁹

Činnosť odborných kultúrnych inštitúcií Nitrianskeho kraja, „*doplňa 8 neštátnych múzeí, ktorých zriaďovateľmi sú fyzické a právnické osoby, a 4 neštátne (súkromné) galérie. V Nových Zámkoch pôsobí jediná súkromná knižnica na Slovensku.*“²⁰ Na nádvorí Nitrianskeho hradu v Nitre, pôsobí Diezézne múzeum, ktoré je jediné svojho druhu na Slovensku. Súčasťou kultúrnych inštitúcií Nitrianskeho kraja je 355 verejných knižníc, „*z ktorých jedna má krajskú pôsobnosť, 4 regionálnu, 10 mestskú a 340 obecnú. Významnú úlohu pri rozvoji knižnično-informatických služieb plnia univerzitné (Slovenská poľnohospodárska knižnica v Nitre, Univerzitná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre), vedecké (pri pracoviskách Slovenskej akadémie vied a výskumných ústavov), školské a iné špeciálne knižnice.*“²¹

Finančná podpora kultúrnych aktivít organizovaných na území Nitrianskeho kraja je mimoriadne dôležitá zo strany Nitrianskeho samosprávneho kraja, najmä čo sa týka celoregionálneho a nadregionálneho významu, poprípade celoštátneho významu. Čo sa týka čerpania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie a z grantov MK SR v rámci kultúrnych inštitúcií, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja, nezaobídu sa taktiež ku každoročnému predkladaniu desiatok žiadostí o podporu z grantových programov Ministerstva kultúry SR na rozvoj múzeí, galérií, divadiel, osvetových stredísk a knižníc. Skutočnosťou je, že naše prioritné žiadosti našich kultúrnych inštitúcií boli uložené do zásobníka projektov Ministerstva kultúry SR na nové Programovacie obdobie Európskej únie 2007 – 2013.²²

Na základe predchádzajúcich uvedených stručných informácií, súhlasíme teda s tým, že Nitriansky kraj, má mimoriadne pozitívny predpoklad pre rozvoj kultúry v rámci svojho územia. „*Disponuje výnimočným kultúrno-historickým potenciálom európskeho významu s veľkým množstvom kultúrnych a historických pamiatok, rozvinutou sieťou odborných kultúrnych inštitúcií, ako aj bohatstvom originálnych ľudových tradícií a zvykov.*“²³

---

¹⁹ ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. 38 s.

²⁰ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 4 s.

²¹ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 4 s.

²² BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 59-61 s.

²³ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 5 s.

1.3.1 Tradičná kultúra Nitrianskeho regiónu

„Kultúrne tradície sú výsledkom geografických podmienok, etnickej, konfesionalnej a socioprofesijnej štruktúry obyvateľstva a historických udalostí miestneho, regionálneho alebo ešte širšieho významu.“²⁴ Neexistujú dve identické geografické a sociálne prostredia, preto aj Nitriansky kraj sa vyznačuje dostatočne bohatou a pestrou tradičnou kultúrou, o ktorom svedčí aj krajské mesto Nitra. Tradičná kultúra každého kraja predstavuje svoje osobitné a jedinečné bohatstvo.

Medzi jednotlivé kultúrne tradície Nitrianskeho regiónu patrí už dlhoročné výšivkárstvo, zdobenie kraslíc oblepovaním, výroba paličkovanej čipky, maľby na skle, výroba úžitkových a dekoratívnych predmetov z pálky, vrbového prútia, kukuričného šúpolia, ciroku a slamy. *S košíkárskou, tkáčskou a inou ľudovou výrobou sa možno zoznámiť v špeciálnej expozícii zriadenej v Nesvadoch alebo v Dome ľudových remesiel v Čajkove.*²⁵

Produkty a výrobky remeselníkov a ľudových výrobcov si možno zakúpiť nielen na trhoch ale hlavne na pravidelne sa konajúcich jarmokoch v Komárne, Nových Zámkoch, Topoľčanoch, Nitre a v Leviciach, kde sa návštevníci môžu okrem rôznych zábavných atrakcií, stretnúť aj s jednotlivými remeslami, tradíciami a zvykmi.²⁶

Neoddeliteľnou súčasťou prejavov tradičnej kultúry je ľudový odev, ktorý sa dodnes v niektorých obciach Nitrianskeho kraja, stal neodmysliteľnou súčasťou náboženského obradu. *„Tradičné odievane a niektoré obyčajové tradície predstavuje nová expozícia v Nesvadoch. Tradičný odev žien je charakteristický tmavou farbiarskou látkou zdobenou stuhami, blingačmi, korálkami, so zvýšeným driekom a vysokým rohatým čepcom a kartónovým papierom imitujúcim vlasy.“*²⁷

S tradičnou kultúrou v jej komplexnejšej podobe sa môžeme oboznámiť prostredníctvom už uvedených múzejných inštitúcií v rámci Nitrianskeho kraja, ktoré vo svojich expozíciách prezentujú poľnohospodársku výrobu a technické pamiatky súvisiace s poľnohospodárstvom, dokumentujú kultúrny život obyvateľov a rovnako prezentujú bohatú výstavnú a kultúrno-výchovnú činnosť.

Nitriansky kraj je bohatý na tradíciu ochotníckeho divadla a dychovej hudby. Pracovní aj sviatočný odev z obcí sledovaného územia, ako aj obyčajové tradície spojené

²⁴ ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. 110 s.

²⁵ ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. 116 s.

²⁶ vid': ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. ref.17, 116-134 s.

²⁷ ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. 134 s.

*s najvýznamnejšími udalosťami v živote človeka, kalendárnym rokom a prácou zachovávajú a prezentujú dedinské folklórne skupiny, ktorých odev je najmenej štylizovaný.*²⁸

Najznámejšími folklórnymi súbormi Nitrianskeho kraja sú napr. Zobor a Ponitran z Nitry, Vatra z Tlmač, Inovec zo Zlatých Moraviec, súčasťou sú aj detské folklórne súbory a nemožno zabudnúť ani na dedinské folklórne skupiny. Medzi každoročne konajúce sa folklórne podujatia patrí Akademická Nitra v Nitre, Tekovské slávnosti či Folklórne slávnosti Horného Požitia v Zlatých Moravciach. Kultúrny spolok CSEMADOK zdržuje dedinské folklórne súbory a skupiny obyvateľov maďarskej národnosti na Slovensku.²⁹

V súvislosti už s uvedenými informáciami o tradičnej kultúre ako faktore regionálneho rozvoja, si myslíme teda, že nie je pochýb o tom, že tradičná kultúra Nitrianskeho kraja, sa výraznou mierou podieľa na formovaní kultúrnej identity obyvateľov a zároveň vytvára s prírodnými a historickými zaujímavosťami, atraktivnosť daného územia. Súhlasíme i s tým, že tradičná kultúra Nitrianskeho kraj výrazne prispieva k rozvoju regiónu a regionálnej kultúry na danom území. Veď o tom svedčí i samotné krajské mesto Nitra, ktoré disponuje svojimi kultúrnym potenciálom v rámci Nitrianskeho kraja, čo nasvedčuje predovšetkým k tomu, že reprezentuje a podporuje kultúrny rozvoj svojho regiónu navonok.³⁰

---

²⁸ ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. 138 s.

²⁹ vid': ČUKAN, J. a kol. 2008. Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj. ref.17, 138 s.

³⁰ vid': BENUŠKOVÁ, Z. a kol. 2005. Tradičná kultúra regiónov Slovenska. Bratislava, 2005. 25 s.

2 ROZVOJ MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ KULTÚRY NA SLOVENSKU

V rámci rozvoja miestnej a regionálnej kultúry či už v našom Nitrianskom regióne, alebo respektíve inom regióne Slovenska, myslíme si, že je adekvátne sa opierať predovšetkým o „*Koncepciu rozvoja miestnej a regionálnej kultúry schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky č. 160/2008 dňa 12.3. 2008.*“³¹ Uvedená koncepcia je základným východiskovým dokumentom pre rozvoj kultúry na území Slovenska. Koncepcia je práve určená pre predsedov samosprávnych krajov, primátorov miest, starostov obcí, predsedovi Združenia miest a obcí Slovenska a prezidentovi Únie miest Slovenska, v rámci ktorej majú vychádzať pri rozvoji kultúry na ich danom území. „*Predstavuje konsolidovaný východiskový a rámcový materiál, ktorý zhrňa hlavné problémy a potreby rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a zároveň naznačuje možné riešenia podpory rozvoja kultúry prostredníctvom škály štandardných a inovačných nástrojov.*“³²

V rámci tejto kapitoly preto uvádzame stručné nasledovné vedúce východiská, nástroje, stratégie, koncepcne úlohy kultúry a taktiež medzinárodnú spoluprácu pri rozvoji miestnej a regionálnej kultúry, ktoré koncepcia odporúča pre jednotlivé úrovne verejnej správy.

2.1 Východiská rozvoja kultúry

„*Koncepcie či stratégie pre oblasť rozvoja miestnej a regionálnej kultúry majú uľahčiť obnovu kultúrnej, historickej a spoločenskej kontinuity procesov na miestnej a regionálnej úrovni, podporiť tak zachovávanie a zveľaďovanie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva, identity a tradície.*“³³ Osobne si myslíme, že aj práve táto skutočnosť má perspektívu pri napomáhaní riešenia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a rovnako vytvára lepšie podmienky pre rozvoj kultúry zo strany územných samospráv.

Koncepcie a rovnako aj stratégie sa dotýka všetkých oblastí kultúry, z čoho vyplýva, že „*verejná správa vytvára rámce a predpoklady na rozvoj kultúry, zabezpečuje základnú sieť kultúrnych inštitúcií a kultúrnej infraštruktúry v území a podporuje tiež subjekty participujúce na kultúrnom živote spoločnosti, regiónov a sídiel.*“³⁴

---

³¹ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, L. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 3 s.

³² BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, L. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 3 s.

³³ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

³⁴ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

Jednotlivé kompetencie verejnej správy v rámci rozvoja kultúry uvádzame v prílohe č. 1.

Na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry sa podieľajú všetky subjekty a jednotlivci na danom území. V rámci verejného sektora v oblasti kultúry nie sú považované za inštitucionálnu bázu len kultúrne inštitúcie verejnej správy a jednotlivcov, ale aj rôzne neformálne subjekty a entity a neinštitucionálna báza, ktoré ju dopĺňajú. Súkromný sektor predstavuje rôzne ziskové a neziskové organizácie.³⁵

V skutočnosti si osobne myslíme, že na rozvoji kultúry sa podieľame mi všetci respektíve celá verejnosť určitým spôsobom. Záujmom nás všetkých v oblasti kultúry by malo byť práve zabezpečenie prístupu občanov ku kultúre, umožniť občanom kultúrne rozvíjať svoj potenciál. Je pravda, že v dnešnej dobe existuje ešte mnoho prekážok a obmedzení, ktoré neumožňujú kultúrnym inštitúciám, sídlam alebo regiónom naplno využiť a rozvinúť svoj rozvojový potenciál avšak mi osobne si bez kultúry život predstaviť nevieme. Tvorí súčasť každodenného života človeka, pretože kultúra nás v skutočnosti obklopuje všade okolo nás a niekedy si to mi sami, ani neuvedomujeme.

„Kultúra je fenomén, ktorý zahŕňa aspekty udržateľného a územného rozvoja, kvality života, kultúrnej identity, historickej a spoločenskej kontinuity. Kultúra a kultúrne dedičstvo každej obce alebo mesta má spoluvytvárať pocit domova, bezpečia, ale i zvyšovať atraktivitu ich územia, tak pre jeho obyvateľov, miestne firmy, ako aj pre návštevníkov územia či prípadných investorov.“³⁶ Vzhľadom na to, práve podpora jednotlivých miestnych kultúrnych aktivít a kultúrneho života a samozrejme aj informácie o kultúrnych zdrojov územia, sa tak stávajú konkurenčnou prednosťou, silnou stránkou a znakom rozvoja obcí.

Zabezpečenie kultúry a prístupu ku kultúre k občanom pomerne dosť závisí od finančných podmienok, ľudských zdrojov až po inštitucionálne podmienky jednotlivých sídiel a regiónov. *„V súčasnosti je potrebný ďalší komplexnejší rozvoj týchto nástrojov, čo bude možné dosiahnuť ich postupnou inováciou. Impulzy a inšpiráciu na rozvoj kultúry na miestnej a regionálnej úrovni možno nachádzať v oblasti informatizácie (procesy digitalizácie kultúrneho dedičstva, časového a priestorového spracovania poznatkov o území), v urbánnej dimenzii kultúry, pri zlepšovaní manažmentu lokalít kultúrneho*

---

³⁵ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

³⁶ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, Ľ. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 3 s.

dedičstva a kultúrnych centier, pri zlepšovaní obnovy kultúrnej infraštruktúry, pri premene existujúci miestnych kultúrnych inštitúcií na komplexné kultúrne a komunitné inštitúcie.“³⁷

V rámci financovania kultúry treba uviesť, že *„územná samospráva sa dnes podieľa na podpore a na zabezpečovaní kultúry finančne rovnakým objemom ako Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a centrálné inštitúcie v oblasti kultúry.*“³⁸ Myslíme si, že za investovaním do rozvoja kultúry v rámci finančných zdrojov, treba hľadať aj pozitívne stránky.

Predsa len podpora kultúry a rozvoja miestnej a regionálnej kultúry je prínosom pre mnohé oblasti spoločenského a hospodárskeho života:

- *„predstavuje jednu z priamych foriem programov a aktivít sociálnej prevencie, prevencie kriminality a prevencie pred inými negatívnymi spoločenskými javmi;*
- *má významnú iniciačnú a integrujúcu úlohu v procese komunitného a miestneho rozvoja;*
- *významne prispieva k skvalitneniu procesov strategického plánovania sídla a regiónov;*
- *prispieva k rýchlejšiemu znižovaniu regionálnych disparít, spoločenskému a hospodárskemu pozdvihnutiu zaostávajúcich sídiel a regiónov;*
- *podporuje rozvoj inovácie a vytváranie tovarov a služieb s vyššou pridanou hodnotou;*
- *podporuje rozvoj ľudských zdrojov a skvalitňuje výchovno-vzdelávací proces;*
- *podporuje rozvoj a podnikania a rozvoja služieb na území;*
- *zlepšuje prípravu na projekty regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka;*
- *podporuje zlepšovanie starostlivosti o krajinu a kultúru prostredia.*“³⁹

2.2 Nástroje rozvoja kultúry

Dôležitú úlohu pri rozvoji kultúry zohráva v každej európskej krajine práve kultúrna politika. *„Kultúrna politika v európskom priestore sa najčastejšie chápe ako štátom utvárané prostredie, v ktorom sa uskutočňujú procesy tvorby, zachovávanía a šírenia kultúrnych hodnôt. V širšom zmysle možno o kultúrnej politike hovoriť v súvislosti s najrôznejšími subjektmi, akými sú podnikatelia v oblasti priemyslu kultúry, orgány*

---

³⁷ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

³⁸ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

³⁹ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

miestnej a regionálnej samosprávy alebo mimovládne organizácie, všetky tieto subjekty podliehajú jurisdikcii štátu, na ktorého území sa nachádzajú.“⁴⁰

Pri podpore kultúry zohráva dôležitú úlohu štát, ktorý do nej zasahuje buď priamo a to dotáciami, alebo nepriamo v podobe reforiem.

Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky, uvádza v rámci kultúrnej politiky za hlavné nástroje, ktorými štát disponuje:

1) legislatívne opatrenia smerujúce k rozvoju kultúry

- platné zákony štátu sú povinné dodržiavať všetky subjekty ponúkajúce tovary a služby v oblasti kultúry, na ktorého území vyvíjajú svoju činnosť. Štát disponuje mocným nástrojom, pomocou ktorého môže tak pomáhať rozvoju kultúry a zároveň nim aj brzdiť aktivity na tomto poli. Nejde len o medzinárodne dohody, zákony a podzákonné normy týkajúce sa aktivity v oblasti kultúry, ale ide aj o ostatné právne normy týkajúce sa ekonomických pravidiel, daní, združovania občanov, upravujúce vzťahy medzi štátnou správou a samosprávou atď.

2) financovanie kultúry z verejných zdrojov a opatrenia umožňujúce viaczdrojové financovanie kultúry

- zahrňuje tak ako prerozdelenie verejných financií na činnosť inštitúcií a organizácií v oblasti kultúry, tak aj celý súbor pravidiel a úprav, ktoré môžu podnecovať k prílivu finančných prostriedkov do kultúry z iných zdrojov než z verejných a však zároveň môže byť aj prekážkou takéhoto spôsobu spolufinancovania.

3) zabezpečenie dostupnosti informácií, spôsoby ich šírenia ako aj prístup občanov ku kultúre

- najväčšiu pozornosť na Slovensku zasluhuje práve dostupnosť informácií, spôsoby ich šírenia, ako aj prístup občanov ku kultúre, rovnako aj vybavenosť sídel kultúrnymi zariadeniami a ich technická úroveň. Dôležitou súčasťou je dostupnosť špecifických informácií pre pracovníkov v oblasti kultúry a umenia a ich celoživotné vzdelávanie.

Tieto tri hlavné nástroje poukazujú, že kultúrna politika nemôže byť doménou iba rezortu kultúry, pretože v trhovom prostredí určuje konečný výsledok konzument, ktorý si svoje požiadavky v rámci svojho vývoja formuluje a osvojuje, na základe vzdelania, porozumenia k umeniu, svojej sociálnej situácie, dostupnosti kultúrnych zariadení a pod.⁴¹

---

⁴⁰ ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky. 29-30 s.

⁴¹ vid': ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky. Bratislava, 2003. 27-32 s.

V súvislosti s Koncepciou rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, medzi základne nástroje rozvoja miestnej a regionálnej kultúry patria:⁴²

- *„finančné nástroje,*
- *inštitucionálna kapacita a štruktúry,*
- *podpora kultúrnej produkcie, tvorby, aktivít a služieb,*
- *monitorovacie, hodnotiace a vývojové nástroje,*
- *koordinačné a riadiace nástroje,*
- *zázemie pre tvorbu, šírenie a sprístupňovanie kultúrnych hodnôt – kultúrna infraštruktúra,*
- *výchovno-vzdelávacie a spoločenské nástroje,*
- *legislatívne nástroje,*
- *sprístupňovanie kultúry cez média, v elektronickej forme a výmena informácií o kultúre,*
- *sprístupňovanie, prezentácia a manažment lokalít a súčastí kultúrneho dedičstva a kultúrnej infraštruktúry územia,*
- *procesy strategického plánovania rozvoja sídla.*“⁴³

Jednotlivý popis nástrojov k rozvoju miestnej a regionálnej kultúry v oblasti legislatívy, financovania a sprístupňovania kultúry, ktoré sú súčasťou základných nástrojov rozvoja kultúry, uvádzame v prílohe č. 2.

2.3 Stratégie rozvoja kultúry

Myslíme si, že perspektívy rozvoja miestnej a regionálnej kultúry môžeme rovnako nachádzať v stratégiách týkajúcich sa rozvoja kultúry. Keďže miestna a regionálna kultúra v súčasnosti *„predstavuje zložitý viacvrstvový segment a dimenziu celospoločenského rozvoja, jej rozvoj bude ovplyvňovaný vývojom celej spoločnosti, prioritami a kultúrnou politikou verejnej správy a rôznymi globálnymi vplyvmi.*“⁴⁴ V európskom chápaní rozvoj kultúry v súčasnosti prebieha najaktívnejšie v oblasti kreatívneho priemyslu, avšak aj napriek tomu *„má svoju nezastupiteľnú úlohu miestna a regionálna kultúra ako súčasť miestneho a regionálneho rozvoja, vo forme zabezpečenia ochrany a rozvoja miestnej*

---

⁴² Podrobnejší popis jednotlivých základných nástrojov rozvoja miestnej a regionálnej kultúry uvádza dokument: Koncepcie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴³ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴⁴ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

*identity a kultúry, mapovania kultúrnych zdrojov územia, strategického plánovania pri využití kultúrnych, historických a spoločenských poznatkov a silných stránok územia.*⁴⁵

Môžeme povedať, že kultúra je založená na znalostiach a zručnostiach, je nenahraditeľná pri procese budovania spoločnosti, kde dôležitú úlohu tvoria práve kultúrne, pamäťové a fondové inštitúcie.

Strategický rámec rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, ktorý uvádza Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, predstavuje nasledujúce východiskové stratégie, ktorými sa princípy rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, definícia verejného záujmu v oblasti kultúry a základné rámce v oblasti legislatívy, financovania a sprístupňovania kultúry.⁴⁶

2.4 Konceptné úlohy rozvoja kultúry

*„Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v spolupráci s dotknutými národnými kultúrnymi inštitúciami v rámci ich pôsobnosti a so zástupcami územnej samosprávy, má zabezpečiť podmienky na rozpracovanie navrhnutých konceptných úloh a monitorovanie ich rozpracovania“.*⁴⁷ Nasledujúce uvedené konceptné úlohy naznačujú perspektívy rozvoja v rámci miestnej a regionálnej kultúry, čo predstavuje zároveň, motivačný charakter pre územné samosprávy. Keďže práve verejná samospráva by sa mala podieľať na vytvorení lepších podmienok pri ich uplatnení a realizáciu v praxi.⁴⁸

Z hľadiska Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry sa konceptné úlohy dotýkajú predovšetkým Návrhu konceptných úloh pre miestnu územnú samosprávu, Návrhu konceptných úloh pre regionálnu územnú samosprávu a Návrhu konceptných úloh pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a organizácie v jeho pôsobnosti.⁴⁹

Na záver môžeme konštatovať, že Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v rámci ktorej sme vychádzali v tejto kapitole poukazuje na hlavné okruhy problémov a možností rozvoja miestnej a regionálnej kultúry. V rámci toho miestnu a regionálnu kultúru treba vnímať ako prierezový nástroj miestneho a regionálneho rozvoja a rovnako ju považovať za dôležitý spoločenský, ekonomický, sociálny a environmentálny proces.

---

⁴⁵ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴⁶ Podrobnejší popis jednotlivých východiskových stratégií k rozvoju miestnej a regionálnej kultúry uvádza dokument: Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴⁷ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴⁸ MINISTER KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

⁴⁹ Podrobnejší popis jednotlivých konceptných úloh k rozvoju miestnej a regionálnej kultúry uvádza dokument: Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online].

2.5 Medzinárodná spolupráca

Na úvod by sme azda mohli uviesť slová Denisa de Rougemonta, ktorý povedal: „*V Európe zajtrajška... sa veľmi rýchlo utvoria, zorganizujú a presadia regióny. A pretože budú mladé a flexibilné, životaschopné a otvorené svetu, budú vstupovať do výmenných vzťahov tak často a v takom rozsahu, ako to len bude možné. Budú mať tendenciu zoskupovať sa podľa toho, ako si budú vzájomne blízke a ako sa budú navzájom dopĺňať, a aj podľa nových okolností, ktoré ich vytvorili... Sú to práve regióny, na ktorých postavíme Európu... Politika EÚ by sa preto mala zamerať na odstránenie rozdelenia a ponechať rozmanitosti voľné pole.*“⁵⁰

Súhlasíme teda s tým, že medzinárodná spolupráca v rámci rozvoja miestnej alebo regionálnej kultúry respektíve kultúry samotnej, v súčasnosti zohráva dôležitú úlohu. Kultúrna spolupráca medzi jednotlivými etnikami, má pre Európu význam, rovnako si myslíme že je potrebná pre všetkých, ktorí sa kultúrou zaoberajú a ktorý kultúrou žijú.

Slovensko je krajina ležiaca v „srdci Európy“ a zároveň aj členom Európskej únie, preto ho nemožno vyčleniť od vonkajších faktorov, ktoré rovnako ovplyvňujú tvorbu a medzinárodnú výmenu kultúrnych hodnôt.

V súčasnosti prevláda stanovisko, že „*integrovaná Európa je nielen spoločným ekonomickým a právnym priestorom, ale aj kultúrnym priestorom, v ktorom si musíme nájsť svoje miesto. Integrovaná Európa prináša nové príležitosti pre rozvoj menších regiónov, pre uplatnenie samosprávnych prvkov riadenia a podporu miestnych iniciatív.*“⁵¹ Práve kultúra vo svete dominuje ako základný znak, ktorým sa jednotlivé krajiny a národy od seba odlišujú a identifikujú. Nielen naše Slovensko, ale aj ostatné členské štáty Európskej únie majú možnosť zveľadiť „starú Európu“ práve svojím originálnym kultúrnym dedičstvom.⁵²

Rada Európy, ktorej sa členom v roku 1993 stala aj Slovenská republika, „*slúži ako fórum na diskusiu o najrozličnejších problémoch týkajúcich sa kultúry a otázok rozvoja spoločnosti. Jej úlohou v súčinnosti s ostatnými európskymi inštitúciami, národnými vládami regionálnymi a miestnym samosprávami je zabezpečiť, aby kultúra skutočne prispievala k trvale udržateľnému ekonomickému a spoločenskému rozvoju.*“⁵³ Na základe

---

⁵⁰ Z okraja do stredu. 2004. 89 s.

⁵¹ BAČA, M. a kol. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 4 s.

⁵² BAČA, M. a kol. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 6 s.

⁵³ Z okraja do stredu. 2004. 11 s.

toho, Rada Európy vypracovala dokument⁵⁴, ktorý sa zaoberá práve kultúrou a rozvojom vo svojom regióne, určila si tým za cieľ, vrátiť kultúru do centra diania.

Slovenská republika „aktívne spolupracuje s medzinárodnými organizáciami, ktorých je riadnym členom a súčasne sa usiluje aktívne pôsobiť aj v organizáciách a iniciatívach regionálneho charakteru (Vyšehradská štvorka, Stredoeurópska iniciatíva, CEFTA alebo nové iniciatívy podporujúce užšiu cezhraničnú spoluprácu a partnerstvo krajín a spoločenstiev v podunajskom regióne a vznikajúcich euroregiónoch).“⁵⁵

O medzinárodnú spoluprácu a prezentáciu Slovenskej republiky v zahraničí sa stará Ministerstvo kultúry spolu s Ministerstvom zahraničných vecí SR, „s cieľom podporiť kultúrnu rôznorodosť so snahou o využívanie slovenskej kultúry na posilňovanie efektívnosti zahraničnej politiky.“⁵⁶ V rámci toho, uvedené rezorty „pripravujú množstvo akcií predstavujúcich slovenskú kultúru v zahraničí, organizujú spoločne medzinárodné kultúrne podujatia v SR aj v zahraničí, zabezpečujú účasť slovenských umelcov na kultúrnych podujatiach v zahraničí.“⁵⁷

Myslíme si, že predstavovanie Slovenska a jeho kultúry v zahraničí je potrebné, ale k tomu zároveň nevyhnutné šíriť, aj všeobecné poznatky o Slovensku, na základe informačnej, dokumentačnej a propagačnej činnosti. Ved' povedzme si na rovinu, že veľakrát sme sa presvedčili o tom, že Slovensko pozná európske krajiny oveľa lepšie ako európske krajiny poznajú nás. Na Slovensku existuje túžba otvoriť sa a spolupracovať s európskymi krajinami v rámci rozvoja kultúry. Ved' svedčí o tom aj spolupráca krajín V₄⁵⁸, ktorá je efektívnou zárukou vitálnej spolupráce ako v súčasnosti tak aj v budúcnosti.

Treba už len veriť, že sa nám natoľko podarí rozvinúť kultúrny potenciál Slovenska v zahraničí, ktorý bude viesť k tomu, aby nás európske krajiny poznali aspoň tak dobre ako poznáme mi ich. Ved' sme predsa krajinou, ktorá má byť načo hrdá v rámci kultúry a nášho kultúrneho dedičstva.⁵⁹

---

⁵⁴ vid'. Z okraja do stredy: Príspevok do diskusie o kultúre a rozvoji v Európe. Bratislava, 2004. 304 s.

⁵⁵ ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky. 142 s.

⁵⁶ ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky. 153 s.

⁵⁷ ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky. 155 s.

⁵⁸ vid': ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. ref.41, 145-146 s.

⁵⁹ vid': ADAMČIAKOVÁ, Z. a kol. 2003. ref.41, 153-156 s.

3 MIESTNA KULTÚRA

V rámci perspektív rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v Nitrianskom kraji, v nasledujúcej časti uvedenej kapitoly budeme vychádzať z krajského mesta Nitry. Keďže je známe, že na rozvoji regionálnej kultúry sa podieľajú územné samosprávy, miestne samosprávy, fyzické a právnické osoby, ktoré zodpovedajú za hospodársky, sociálny i kultúrny rozvoj územia Nitrianskeho kraja. Uvádzané je to „zákonom NR SR č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) a zákonom NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.“⁶⁰

V súvislosti s regionálnou politikou Nitrianskeho samosprávneho kraja „výkonným orgánom sa stal odbor strategických činností Úradu NSK.“⁶¹ Rozhodujúcu úlohu v oblasti rozvoja kultúry na území kraja „zohráva Odbor školstva, mládeže, športu a kultúry Úradu NSK, najmä oddelenie metodického riadenia kultúry a oddelenie kultúrnych aktivít, ako aj regionálne kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK.“⁶²

„Nevyhnutným predpokladom úspešného kultúrneho rozvoja Nitrianskeho kraja je práve úzka spolupráca orgánov Nitrianskeho samosprávneho kraja s mestskými a obecnými samosprávami, verejnoprávnymi inštitúciami, orgánmi ústrednej i miestnej štátnej správy, ako aj inými organizáciami a inštitúciami, ktoré pôsobia na území kraja.“⁶³

Je dôležité v rámci toho spomenúť, že „najbližším partnerom orgánov regionálnej samosprávy sú orgány mestských a obecných samospráv, ktoré zodpovedajú za rozvoj jednotlivých sídiel na území kraj a ich charakter je rovnaký ako orgánov regionálnej samosprávy.“⁶⁴

Napriek tomu v súčasnosti ešte stále pretrváva nedostatok finančných prostriedkov určených na prevádzku a plnenie základných úloh regionálnych kultúrnych inštitúcií, pričom tieto kultúrne inštitúcie regionálnej pôsobnosti plnia aj úlohy mestských kultúrnych zariadení, ich vzájomná spolupráca medzi sebou je preto nevyhnutne dôležitá.

---

⁶⁰ BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 61 s.

⁶¹ BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 61 s.

⁶² BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 62 s.

⁶³ BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 62 s.

⁶⁴ BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 61 s.

Skutočnosťou je aj fakt, že niektoré kultúrne inštitúcie, ktorých zriaďovateľom je Nitriansky samosprávny kraj, sú vo vlastníctve mestských samospráv ako je ním aj Ponitrianske múzeum v Nitre a Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch.

Myslíme si teda, že spolupráca medzi územnou samosprávou, miestnou samosprávou, fyzickými a právnickými osobami pôsobiacimi na území Nitrianskeho samosprávneho kraja, je základným predpokladom úspešného regionálneho rozvoja kraja, teda aj kultúrneho rozvoja. Súhlasíme s tým, že ich spolupráca je práve založená na partnerstve a vzájomnej výhodnosti, pri spoločných riešeníach problémov, či príprav spoločných projektov. Veď niečo na tom len pravdy bude, keď sa povie, že „vo dvojici sa to všetko lepšie zvláda.“

Nemožno však zabudnúť pripomenúť, že koordinátorom v rámci celého procesu a všetkých aktivít je Nitriansky samosprávny kraj, ktorý si plní funkciu v tejto oblasti. Okrem toho poskytuje miestnym samosprávam „*odbornú a metodickú pomoc v oblasti kultúry a to prostredníctvom svojich odborných kultúrnych inštitúcií, ako aj oddelenia metodického riadenia kultúry Odboru školstva, mládeže, športu a kultúry Úradu NSK.*“⁶⁵

V závere tejto časti kapitoly by sme azda mohli uviesť jednotlivé spoločné kultúrne projekty, v ktorých možno vidieť komplexnejšie prezentovanie regiónov doma i v zahraničí, ktoré sa uskutočňujú prostredníctvom spolupráce miestnej samosprávy, ktorá sa vyslovene podieľa na rozvoji kultúry v regióne:

- „*oživovanie regionálnych ľudových tradícií a zvykov*
- *organizovanie podujatí regionálneho a nadregionálneho významu*
- *záchranu a rekonštrukciu kultúrnych pamiatok*
- *formovanie spoločnej kultúrnej a duchovnej identity, hrdosti na spoločné kultúrne dedičstvo*
- *rozvoja kultúrnej turistiky*
- *spoločná reprezentácia regiónu v partnerských mestách doma a v zahraničí*“⁶⁶

Dôležité je pripomenúť, že Nitriansky samosprávny kraj spolu s orgánmi ústrednej a miestnej štátnej správy vychádza z platných právnych predpisov a dohôv v oblasti rozvoja kultúry, ktoré uvádzame v prílohe číslo 3.

---

⁶⁵ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 61 s.

⁶⁶ BAČA, M. a kol. 2007. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 62 s.

V súvislosti s miestnou kultúrou uvádzame všeobecné platné princípy rozvoja miestnej kultúry, z ktorých vychádza krajské mesto Nitra:

- *„Princíp partnerstva*
  - *národné, regionálne a miestne kultúrne inštitúcie sú si z hľadiska významu pri zabezpečovaní kultúry rovnocenné.*
- *Princíp kultúrnej diverzity/multikultúrnosti*
  - *vyzdvihnutie rovnosti kultúr.*
- *Princíp územnej spolupráce*
  - *územná spolupráca obecných regionálnych a národných kultúrnych inštitúcií a územnej samosprávy prebieha najmä vo väzbe na územie, sídla a regiónu.*
- *Princíp odbornej a metodologickej spolupráce*
  - *vzájomná výmena riadiacich skúseností, sústavné vzdelávanie, rozširovanie vedomostí a zručností pracovníkov v kultúre.*
- *Princíp solidarity*
  - *dostatočná a vyvážená pozornosť znevýhodneným cieľovým skupinám/zdravotné postihnutí, starší občania, s nižším príjmom/ a ich zapájanie do prípravy vybraných kultúrnych podujatí.*
- *Princíp kultúrnej, historickej a spoločenskej kontinuity*
  - *obnova kontinuity, ktorá zahŕňa spoločenské vedomie, niektoré ustálené vzorce spávania, sociálne štruktúry a vzťahy v komunite a regióne, vývoj a zmeny kultúrnej krajiny, odhaľovanie a uplatňovanie prirodzeného rozvojového potenciálu územia, ktorý zahŕňa tak prírodné, kultúrne, ako aj ľudské zdroje; kontinuita dlhodobých projektov, vzbudenie záujmu mladej generácie a podnet pre zmysluplné využívanie voľného času.*
- *Princíp podpory verejného záujmu*
  - *pri podpore kultúry z verejných zdrojov je potrebné vychádzať z predpokladu, že z verejných zdrojov sa podporujú len aktivity, ktoré sú predmetom verejného záujmu v oblasti kultúry.*⁶⁷

---

⁶⁷ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 26 s.

3.1 Mesto Nitra

Hneď na úvod tejto podkapitoly by sme mohli súhlasiť s tým, že skúsenosti potvrdzujú pravidlo, ktoré poukazuje na to, že krajiny resp. mestá, ktoré si zachovali historický, kultúrny a ekologický potenciál majú väčšiu šancu podporiť a zároveň aj podieľať sa na rozvoj kultúry vo svojom regióne. Preto mestá, ktoré si môžu povedať, že sú kultúrnym centrami vo svojom regióne aj vďaka svojim kultúrnym inštitúciám, či podujatiam konajúcim sa na jeho území, vytvárajú priaznivejšie podmienky, pre rozvoj kultúry svojho regiónu. Jedným z miest na území nášho Slovenska, ktoré si môže povedať, že je kultúrnym centrom svojho regiónu je aj krajské mesto Nitrianskeho kraja, mesto Nitra.

Nitra je považované za „matku slovenských miest“, ktorá je predurčená k tomu, aby sa stala celoslovenským centrom kultúrnej turistiky so zameraním na kultúrno-historický vývoj mesta. Preto nevidíme žiadne okolnosti, ktoré by viedli k tomu aby sme sa v rámci rozvoja miestnej kultúry a zároveň aj regionálnej kultúry v Nitrianskom kraji, nemohli zaoberať práve rozvojom krajského mesta, ktoré predstavuje prirodzené centrum svojho regiónu.⁶⁸

Než naďalej budeme pokračovať v rámci rozvoja kultúry v meste Nitra, dovoľme si uviesť krátky verš, ktorý podľa nás priam vystihuje mesto akým je práve Nitra:

„Hej, postoj turista bažiaci po kráse! Hľa, pred tebou mesto s’a kvietok vo váze.

Pozri na tie hrdé múry hradné!

Môže pri nich zostať tvoje srdce chladné?“⁶⁹

Nitra je synonymom kultúry, vedy, vzdelanosti, sily a hrdosti, predstavuje pre Slovákov posvätný kus zeme, ktorý je typický svojou bohatou minulosťou, pestrou súčasnosťou a najmä priaznivou budúcnosťou. Súhlasíme s tým, že osud kraja je vždy zviazaný s osudmi ľudí, čo nasvedčuje k tomu, že práve na týchto miestach vzniklo duchovné, kultúrne a vzdelanostné centrum, pevne zviazané s históriou slovenského národa. Samotné prvé zmienky o Nitre sa nachádzajú v spise „O obrátení Bavorov a Korutáncov.“ Uvádza sa ako miesto vysvätenia prvého kresťanského chrámu na našom území, ktorý vysvätil v roku 828 salzburský arcibiskup Adalrád. V 9. storočí bolo mesto centrom Pribinovho kniežatstva a neskôr aj jedným z centier prvého ranofeudálneho štátu na území Slovenska, zvanej Veľkomoravská ríša. O tom, že z Nitry sa šírila viera a vzdelanosť v jazyku národa svedčilo pôsobenie dvoch spolupatrónov Európy a to sv.

---

⁶⁸ BAČA, M. a kol. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 4 s.

⁶⁹ BOJDOVÁ, D. a kol. 2010. NITRA 2010.

Cyrila a Metoda, ktorý prišli na naše územie v roku 863. Položili základy slovenského písomníctva, literatúry a kultúry, rovnako aj rozšírili a upevnili kresťanstvo na našom území. S dejinami Nitry sa spája benediktínsky kláštor, ktorý sa nachádzala pod Zoborom, kde v roku 880 vzniklo najstaršie slovanské biskupstvo. „S Nitrou sú spojené i najstaršie písomné originály z územia Slovenska - Zoborské listiny či vzácny Nitriansky evanjeliár.“⁷⁰ Ako už je dobre známe, že po zániku Veľkomoravskej ríše bolo územie Nitrianskeho samosprávneho kraja súčasťou uhorského štátu, pričom si zachovalo status udeleného kniežatstva, ktorého centrom bola práve Nitra. Nitre v roku 1248 boli udelené kráľovské výsady kráľom Belom IV. a tak dosiahla štátu slobodné kráľovského mesta.⁷¹

Dnešná tvár Nitry poukazuje na to, že Nitra sa počas stáročných dejín stala križovatkou obchodných ciest, etník a kultúr.

3.2 Kultúrny život mesta

Na základe už uvedených informácií, nie je pochýb o tom, že na rozvoji kultúry v meste a jeho zvýšenej atraktívnosti má vplyv kultúrny potenciál mesta, ktorý nedisponuje len materiálnymi a duchovnými hodnotami, ale zahŕňa aj sviatočný i každodenný spôsob života obyvateľov, prírodné prostredie, sféru služieb i infraštruktúru. Mesto by svoj kultúrny potenciál mal využívať dostatočne, nemal by sa pridŕžiavať názoru, že nemá čo ponúknuť verejnosti v rámci kultúry. Pretože, opak je pravdou, čomu nasvedčuje i mesto Nitra, ktorá je bohatá svojim kultúrnym životom aj vďaka kultúrnymi aktivitami, kultúrnym inštitúciami, kultúrnym podujatiami a samozrejme aj kultúrnymi pamiatkami nachádzajúcimi sa na danom území.⁷²

Súhlasíme s tým, že „verejným záujmom v oblasti kultúry je zabezpečenie prístupu občanov ku kultúre, a to prostredníctvom: podpory kultúrnych aktivít a kultúrnych projektov organizácií a jednotlivcov, podpory iniciatív a angažovanosti občanov v oblasti kultúry, účinnej ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho a prírodného dedičstva, jeho sprístupňovania a využívania, využitia kultúrnej infraštruktúry územia a zabezpečenia jej dostupnosti na území, efektívnej a tvorivej činnosti kultúrnych inštitúcií a podpory slobodnej umeleckej tvorby.“⁷³

---

⁷⁰ BOJDOVÁ, D. a kol. 2010. NITRA 2010.

⁷¹ vid': RUTTKAY, A. 1998. NITRA. Bratislava, 1998. 5-15 s.

⁷² vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. ref.9, 239 s.

⁷³ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 3-4 s.

V súvislosti s rozvojom kultúry mesta uvádzam, že „všetky subjekty pôsobiace v oblasti kultúry spoluvytvárajú nitriansku kultúrnu klímu, mesto Nitra zabezpečuje realizáciu úloh na úseku kultúry prostredníctvom oddelenia kultúry a športu Mestského úradu v Nitre v úzkej súčinnosti s ostatnými útvarmi a oddeleniami, s komisiou pre kultúrnu činnosť Mestského zastupiteľstva v Nitre v súlade s dikciou zákona o obecnom zriadení a ďalších príslušných zákonov a nariadení:“⁷⁴, referát kultúry, referát športu, Mestské kultúrne centrum.

V rámci finančného zabezpečenia kultúry, „mesto Nitra finančne zabezpečuje kultúru prostredníctvom mestského rozpočtu: finančné prostriedky na aktivity zabezpečované vo vlastnej réžii, transfery na vlastné inštitúcie a príspevky na aktivity fyzických a právnických osôb v rámci občianskych iniciatív, poskytované formou dotácií. Celý systém financovania kultúry dotvárajú doplnkové a rozvojové prostriedky, ktoré sú k dispozícii z rôznych fondov Európskej únie (najmä štrukturálne fondy), ako aj finančné zdroje poskytované súkromným či nadačným sektorom. Prostriedky na kultúru predstavujú cca 3 % z celkového rozpočtu mesta.“⁷⁵

Nitra svojím vzhľadom vystupuje predovšetkým ako moderné mesto, ktoré napreduje vpred. Dôkazom toho sú aj viaceré inštitúcie celoslovenského významu, ktoré tu pôsobia a majú mimoriadny význam v kultúrnom a spoločenskom živote mesta, regiónu i celej Slovenskej republiky, napr. Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu v Nitre, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre a Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre so skanzenom, ktoré sa nachádza v areáli najväčšieho výstaviska na Slovensku, Agrokomplex.⁷⁶

Väčšina vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií mesta sídli v historických a kultúrnych budovách. Vo Veľkom seminári sa nachádza teologický seminár a slávna diecézna knižnica, v župnom dome sídli Nitrianska galéria a v budove radnice Ponitrianske múzeum. Jednou z nových dominant mesta Nitry v rámci kultúrnych inštitúcií je divadlo Andreja Bagara, ktoré dosiahlo rad úspechov s vlastnými inscenáciami a pri organizovaní rôznych medzinárodných divadelných festivalov. Súčasťou inštitucionálneho prostredia je aj Staré divadlo v Nitre, Krajské osvetové stredisko v Nitre, Krajská knižnica K. Kmeťka

---

⁷⁴ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 13 s.

⁷⁵ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 11 s.

⁷⁶ vid': RUTTKAY, A. 1998. NITRA. ref.71, 15-22 s.

V Nitre. Nemožno zabudnúť spomenúť Nitriansky hrad, v ktorom sídli diecézne biskupstvo, ktoré má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti Diecézne múzeum, Diecéznu knižnicu, Kňazský seminár sv. Gorazda a jednotlivé farnosti.⁷⁷

Uvedené kultúrne inštitúcie patria do zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja. Podrobnejší popis jednotlivých charakteristík týchto kultúrnych inštitúcií a ich činnosti v rámci rozvoja kultúry, uvádza Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja⁷⁸.

Dôležitú úlohu zohrávajú mimovládne organizácie, občianske združenia, spolky, asociácie, nadácie, záujmové krúžky a skupiny, pôsobiace v rôznych oblastiach záujmovo umeleckej činnosti. V rámci Nitry sú to napr. Filmový klub UKF, Asociácia Divadelná Nitra, Literárny klub Jesenského, spevácke zbory Nitria a kopec ďalších. Súkromný podnikateľský sektor dopĺňajú galérie výtvarného umenia napr. Art galéria, Malá galéria Akcent, kluby, PKO, umelecké agentúry.⁷⁹

Kultúrne tradície Nitry sú nesmierne bohaté a pestré, čím si vlastne dodnes zachováva svoju neopakovateľnú kultúrnu tvár prostredníctvom kultúrnych podujatí, ktoré ju náramne obohacujú. Z kultúrnych podujatí konajúcich sa na území mesta, ktoré predstavujú aj medzinárodný charakter možno spomenúť napr. Nitriansku hudobnú jar, Nitriansku hudobnú jeseň, hudobný festival Musica Sacra, Cithara Aediculae, festivaly formátu Divadelnej Nitry, Akademickej Nitry, nemožno zabudnúť ani na Cyrilo-Methodské slávnosti či oslavy Vianoc v Nitre.⁸⁰

V rámci spomínaných aktivít, ktoré majú charakter niekoľkodňových podujatí a ktorých hlavným usporiadateľom je mesto Nitra, sa Nitriansky informačný systém NISYS, výraznou mierou zúčastňuje na organizačnej a informačnej činnosti mesta.⁸¹

Jednotlivé tradičné kultúrne podujatia reprezentujúce kultúru územia Nitry a Nitrianskeho kraja uvádzame v prílohe č. 4.

---

⁷⁷ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, L. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 13 s.

⁷⁸ vid': BAČA, M. a kol. 2007. Konceptia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015 [online]. 80 s.

⁷⁹ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, L. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 14 s.

⁸⁰ vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. ref.9, 172-173 s.

⁸¹ vid': Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: Medzinárodná konferencia 26. A 27. mája 2005 v Terchovej. ref.9, 173 s.

3.3 Projekt Martinský vrch

Hneď v úvode tejto podkapitoly je potrebné azda uviesť, vzhľadom na to, že daná tematika, ktorej sa venujeme v tejto práci, je natoľko rozsiahla, v rámci perspektívy rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v Nitrianskom kraji, sme sa preto zamerali najmä na projekt týkajúci sa Martinského vrchu v Nitre. Toto naše rozhodnutie, bolo čiastočne podmienené práve aj osobným rozhovorom Mgr. Dagmar Bojdovej, ktorá je vedúca útvaru kultúry, športu a cestovného ruchu Mestského úradu v Nitre. Na základe jej odporúčanií preto v rámci projektu Martinský vrch, vychádzame aj poskytnutého dokumentu, ktorý bol schválený uznesením Mestského zastupiteľstva v Nitre č. 417/2008-MZ dňa 11.12.2008. Myslíme si, že je teda celkom prirodzené sa odvíjať za daných okolností a venovať sa projektu týkajúceho sa Martinského vrchu, ktorý predstavuje hlavnú prioritu rozvoja kultúry v meste a zároveň tým prispieva k rozvoju Nitrianskeho kraja. Veď už aj na základe z predchádzajúcich uvedených informácií v tejto práci, môžeme tvrdiť, že na rozvoji regiónov, majú zásluhu i miestne samosprávy, vďaka ktorým sa podstate dané regióny kultúrne rozvíjajú. Myslíme si teda, že keď má schopnosť sa kultúrne rozvíjať mesto, rozvíja sa tým aj región, pretože sa mu naskytla príležitosť sa kultúrne rozvíjať aj v rámci miest, ktoré pôsobia na jeho území.

Martinský vrch patrí ku kľúčovým lokalitám Nitry, nachádza sa v priestore kasárni pod Zoborom. Majetkové vysporiadanie areálu kasárni je schválené prevodom do majetku mesta Nitry, zároveň ručiteľom projektu je Archeologický ústav SAV a mesto Nitra. Projekt sa uvádza v spojitosti s kultúrno-spoločenským centrom a muzeálnym komplexom-archeoskanzen. Mesto sa v rámci neho snaží *„podporiť rozvoj cestovného ruchu vybudovaním oddychovo-náučnej zóny s netradičným spojením kamenného múzea a široko koncipovaného múzea v prírode s rôznymi stupňami interaktivít a inscenačných postupov v prepojení s komerčnými aktivitami, sprístupniť verejnosti jedno z kľúčových veľkomoravských hradísk Nitry.“*⁸² Myslíme si, že tento cieľ pozitívne prispeje ku kultúrnemu rozvoju mesta a Nitrianskeho kraja.

Areál Martinského vrchu má perspektívu na jednej strane, stať sa prezentačným miestom archeológie a na druhej strane zas oddychovou oblasťou pre Nitranov a ich turistovo. Dôležitú úlohu tu zohráva odkryv dvoch kostolov a to románskeho a pod ním veľkomoravského kostola, nad ktorým polemizujú dodnes odborníci, či je to kostol, ktorý dal Pribina postaviť svojej manželke a ktorý v roku 828 vysvätil soľnohradský biskup

---

⁸² BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 32 s.

Adalram. Výhodou je aj fakt, že sa areál nachádza v centre mesta, blízko pri hlavnom cestnom ťahu. Súhlasíme s tým, už len táto predstava by bola balzomom na duši obyvateľov žijúcich na území mesta Nitra a rovnako aj Nitrianskeho kraja. Nie je pochyb o tom, že návštevnosť mimonitrianskych i zahraničných návštevníkov výrazne stúpla. Projekt akým je Martinský vrch je pre naše mesto, ale i celé Slovensko i zahraničie príležitosťou umožniť verejnosti prístup k jednému z najstarších kostolov a umožniť vnímať korene európskej civilizácie.⁸³

Projekt Martinský vrch poukazuje na jednotlivé zámery, ktorými sú:

- *„netradičné prezentovanie archeologických, historických, architektonických, etnografických a prírodných artefaktov v blízkosti centra mesta;*
- *umiestnenie odborných pracovísk múzea, expozícií a výstav;*
- *depozitáre pre zbierky múzea a AÚ SAV;*
- *reštaurátorské laboratórium – názorná ukážka konzervátorských a reštaurátorských prác;*
- *odkryté archeologické nálezisko – praktické pracovisko pre študentov, archeológie, histórie, muzeológie, experimentálna archeológia;*
- *rekonštrukcie bývania i spoločenských a sakrálnych stavieb od najstarších čias a sústredenie archeologických, historických i umelecko-historických poznatkov v názornej podobe na jednom mieste s využitím inscenovaných ukážok dobových technológií i životných zvyklostí;*
- *súčasť komplexu – športové možnosti /tenis, minigolf, kúpalisko/stravovacie i nákupné zariadenia, vinotéka;*
- *spojenie tradičných i netradičných múzejných aktivít s komerčnými tak, aby sa vhodne prelínali a násilne neoddeľovali;*
- *koncipovať multifunkčný areál tak, aby bol schopný poskytovať návštevníkom celodenný program s stal sa miestom rodinných i skupinových návštev.“⁸⁴*

---

⁸³ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitra [online]. 32-35 s.

⁸⁴ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitra [online]. 31 s.

3.3.1 Segmenty projektu

Realizáciu projektu Martiny vrch, mesto uskutočňuje v rámci krátkodobého a strednodobého horizontu.

V krátkodobom horizonte (2009-2010) realizuje 1. etapu rekonštrukcie časti objektu kasárni na Martinskom vrchu, ktorý má zahŕňať Archaeskanzen, Múzeum archeológie, Múzeum vojenstva, Konferenčné centrum. Nachádzať sa budú v jednotlivých častiach územia bývalých kasárni na Martinskom vrchu. Prvá etapa realizácie projektu ma predstavovať pre obyvateľov a návštevníkov mesta multifunkčný kultúrno-spoločenský priestor, muzeálny komplex:

1. Archaeskanzen

- predstavuje lákadlo pre malých aj veľkých, miesto experimentálnej archeológie, má prezentovať zrekonštruované, resp. novopostavené objekty zistené archeológmi priamo na tejto lokalite, alebo na iných významných náleziskách v Nitre. Návštevníkom by tým bola poskytnutá možnosť nielen si prezrieť relikty kostola z doby veľkomoravskej, ale aj vstúpiť do keltského, či germánskeho domu, prípadne sa poprechádzať po staroslovanskej osade, alebo vstúpiť do modelu kostola v mierke 1:1. Areál by mohol slúžiť na každoročný organizovaný archeologický výskum, ktorý by bol pod vedením skúsených odborníkov z Archeologického ústavu SAV. Tým by sa naskytla príležitosť terénnej praxe pre budúcich archeológov zo Slovenska i zo zahraničia. Nadviazalo by sa na tzv. letné školy archeológie, ktorú Archeologický ústav SAV organizuje v rámci medzinárodnej spolupráce Čiech, Nemecka, Maďarska, Rakúska, Poľska, Belgicka, Kuvajtu atď.

2. Múzeum archeológie

- zamerané nielen na archeológiu, ale rovnako aj na iné múzejné odbory ako napr. prírodoveda, etnografia, história a pod. Súčasťou múzea má byť pravidelné usporiadanie krátkodobých výstav. V rámci múzea jestvuje predstava umiestnenia vedeckých depozitárov Archeologického ústavu SAV, sprístupnenie zrekonštruovaných nálezov nielen z Nitry, ale celého Slovenska. V súvislosti s tým by mala byť sprístupnená (cez sklenenú stenu) návštevníkom časť areálu reštaurátorských ateliérov.

3. Múzeum vojenstva

- areál je Národnou kultúrnou pamiatkou, jeho súčasťou sú významné historické kasárenské budovy, v ktorých sa predpokladá zriadenie múzea vojenstva. Verejnosti by boli predstavené najvýznamnejšie archeologické nálezy ako meče, šable, palné zbrane, ale aj strategické objekty, ktorými sú hrady, pevnostné systémy a pod. Určite lákadlom pre návštevníkov by mohlo byť prezentovanie staršej už nepotrebnéj vojenskej techniky.

4. Konferenčné centrum

- súčasťou uvedených múzeí, spolu s jeho komplexným zabezpečením.⁸⁵

V súvislosti s strednodobým horizontom (2010-2015) projektu, mesto sa bude snažiť pokračovať v realizácii 2. etapy rekonštrukcii kasárni na Martinskom vrchu. Realizácia 2. etapy projektu zahŕňa:

1. Reštauračné a obslužné zariadenia

- majú predstavovať významnú oblasť reštauračných zariadení, informačného centra a predaja suvenírov, publikácií, plagátov a pod.

2. Zóna kultúrnych podujatí – Park umenia mesta Nitry

- v rámci jej zóny sa majú priebežne uskutočňovať výstavy tvorby umelcov tých najrôznejších žánrov, tvorivé dielne a podujatia rôzneho zamerania.

3. Aktivity občianskych združení a tretieho sektora

- návštevníkom pri prezentačných akciách by sa pravidelne predvádzali dávne remeslá a techniky ako napr. tkáčstvo, kováčstvo atď., súčasťou by boli príbehy spojené s udalosťami našich predkov. V súvislosti s tým by tu vznikol voľný priestor pre tvorivé skupiny, občianske združenia a nadácie. *„Okrem workshopov by sa tu konali aj rôzne happeningy, ako napr. keltské dni, stredoveká hudba, experimentálna výroba keramiky, spracovanie obilnín, pečenie chleba a placiek, obrábali by sa pokusné polička starými technikami a pod.“*⁸⁶

4. Vinotéka na Martinskom vrchu

- bude predstavovať pre labužníkov vína, priam „raj“, v ktorom bude umiestnená vinotéka, múzeom vína a reštauráciou. Súčasťou pavilónu v rámci vinoteky, bude vytvorená mestská galéria s ateliérmi a bytmi pre hosťujúcich výtvarníkov. Celé okolie bude vytvárať akúsi galériu v prírode a tým vytvorí dôstojný vstup do novej mestskej časti mesta Nitry.⁸⁷

Myslíme si teda, už len na základe uvedených informácií, realizácia a sprístupnenie k areálu kasárni pod Zoborom, resp. časti, verejnosti v rámci projektu Martinský vrch, by znamenalo veľké kultúrno-oddychové obohatenie nielen obyvateľov územia Nitry, ale aj celej verejnosti. Čo by výrazne prispelo k rozvoju kultúry v meste a rovnako aj v regióne.

---

⁸⁵ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 36-38 s.

⁸⁶ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 36 s.

⁸⁷ BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, E. 2008. Konceptia rozvoja kultúry mesta Nitry [online]. 36-38 s.

ZÁVER

Najvýznamnejším faktorom rozvoja alebo úpadku kultúry sú ľudia, nositelia a šíritelia poznania. Preto je potrebné pri rozvoji kultúry klásť dôraz na ľudské zdroje jednotlivcov, nositeľov kultúrneho povedomia, miestnych lídrov v oblasti kultúry a ich oceňovanie.

Potreby miestnej a regionálnej kultúry sú v súčasnosti nasýtené prostredníctvom rozpočtových a príspevkových organizácií Ministerstva kultúry a rovnako aj neziskových mimovládnych organizácií podporovaných z grantového systému Ministerstva kultúry SR. Podporujú podujatia vo forme organizovaných výstav, tvorivých dielní, vzdelávacích kurzov, zriaďovanie domov tradícií, organizovanie prehliadok a festivalov tradičnej ľudovej kultúry a ľudových remesiel.

V súčasnosti snahou všetkých kultúrnych zariadení a subjektov pôsobiacich v miestnej a regionálnej kultúre je vyvíjať takú kultúrno-osvetovú činnosť, ktorá súvisí aj s možnosťami využitia pre cestovný ruch, vo vzťahu k histórii, pamiatkam regiónov SR. Úspešná realizácia uvedených aktivít závisí od spolupráce s informačnými technológiami, od vybudovania komplexných databáz, až po poskytovanie kvalitných a aktuálnych služieb a informácií občanovi, domácemu i zahraničnému návštevníkovi.

Rozvoj regionálnej kultúry sa spája s tradičnou kultúrou daného regiónu, ktorá je spätá s cestovným ruchom. V súvislosti s rozvojom regionálnej kultúry Nitrianskeho kraja, uvádzame v prvej kapitole našej práce, ktorá je pod názvom Regionálna kultúra, faktor rozvoja regiónov, ktorým je práve tradičná kultúra. Tradičná kultúra prispieva výraznou mierou k formovaniu rozvoja kultúrnej identity obyvateľov regiónu, ako aj spolu s prírodnými a historickými zaujímavosťami vytvára jeho atraktívnosť územia a tým ho reprezentuje.

Spolupráca vo vzťahu tradičná kultúra – turizmus -rozvoj regiónov, je osožná pre všetky zainteresované strany. Musí byť dlhodobá a nesmie stratiť vnútornú dynamiku, jej spolupráca ma viesť k zmysluplnosti. Ako je už dobre známe, peniaze neznamenajú v živote všetko. Preto i spolupráca nemusí byť vždy závislá iba od peňazí, ktoré jednotlivec alebo inštitúcia má momentálne k dispozícii. Čas predstavuje najdrahší kapitál, ktorý konkrétny človek obetuje pre takúto spoluprácu, ktorá je osožná ako pre rozvoj regionálnej kultúry, tak aj miestnej.

V rámci druhej kapitoly pod názvom Rozvoj miestnej a regionálnej kultúry na Slovensku sme vychádzali z Návrhu Koncepcie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, ktorú uvádza Ministerstvo kultúry SR. Skutočnosť, poukazuje na to, že vypracovanie

jednotlivých koncepcií či stratégií pre oblasť rozvoja miestnej a regionálnej kultúry, má napomáhať k obnove kultúrnej, historickej a spoločenskej kontinuity procesov na miestnej a regionálnej úrovni, podporiť zachovávanie a zveľaďovanie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva, identity a tradície. V súvislosti s uvedenými informáciami sa tým odporúča jednotlivým verejným samosprávam vypracovať jednotlivé koncepcie a stratégie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry týkajúceho sa daného územia, čím pomôžu v realizácii rozvoja kultúry vo svojom regióne resp. meste. Na základe danej problematiky, sme boli oboznámený s tým, že Nitriansky kraj ma vypracované jednotlivé koncepcie a stratégie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry.

Miestnu a regionálnu kultúru netreba chápať a vnímať, len ako izolovanú a samostatnú časť verejnej politiky, ale aj ako prierezový nástroj miestneho a regionálneho rozvoja, ktorý je katalyzátorom dôležitých spoločenských, ekonomických, sociálnych a environmentálnych procesov. Na základe skúmania problematiky rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v regiónoch Slovenska, sme zistili, že ich schopnosť rozvíjať sa, závisí od skutočnosti využiť finančné rámce a inováciu nástrojov kultúrnej politiky, ktoré súvisia od viacerých faktorov. Predovšetkým ide o stanovenie vhodnej legislatívy, optimálne nastavených grantových systémov verejnej správy, optimalizácie riadiacich procesov v oblasti kultúr a čo najlepšieho a najefektívnejšieho využitia štrukturálnych fondov pre oblasť kultúry. Práve samotne vhodné zvolené nástroje kultúrnej politiky umožnia úspešne realizovať a dosahovať ciele a zámery rozvoja kultúry nielen na území Nitrianskeho regiónu, ale aj v sídlach a v celej spoločnosti, resp. na území Slovenska.

V súvislosti s rozvojom miestnej kultúry v Nitrianskom regióne sme sa zamerali na kultúrny rozvoj krajského mesta Nitry, ktorým sa zaoberáme v rámci tretej kapitoly pod názvom Miestna kultúra. Na základe zistených informácií sa nám v rámci uvedenej kapitoly potvrdila skutočnosť, že na rozvoj regionálnej kultúry sa výrazným spôsobom podieľajú mestá, ktoré disponujú kultúrnym potenciálom a statusom kultúrnych centier. Z hľadom na to, že mesto Nitra má vypracovaný dokument, ktorý je pod názvom Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry, naše uvedené informácie týkajúce sa perspektívy rozvoja kultúry v meste, sa opierali predovšetkým údajmi uvedenými v tomto dokumente.

V rámci perspektívy rozvoja kultúry v meste, sme boli podmienený predovšetkým osobným rozhovorom s Mgr. Dagmar Bojdovou, ktorá je vedcov úseku kultúry Mestského úradu v Nitre a na jej odporúčanie sme sa zamerali v rámci tejto kapitoly najmä na projekt Martinský vrch. Projekt Martinský vrch je štádiách realizácie, ma predstavovať kultúrno-spoločenské centrum, muzeálny komplex, archaeoskanzen.

Prácu, ktorú sme vypracovali do značnej miery obohatila naše doterajšie poznatky o problematiku rozvoja miestnej a regionálnej kultúry na Slovensku. Prirodzene sa nám potvrdilo v rámci našej práce, že daná analyzovaná problematika je natoľko rozsiahla, že súvisí s viacerými aspektmi avšak vzhľadom na obmedzený rozsah práce, by naša analýza mohla byť ďalším predmetom nášho výskumu.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Knihy/Monografie

- ADAMČIAKOVÁ, Z. 2003. *Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky: Správa skupiny európskych expertov*. Bratislava: Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, 2003. 474 s. ISBN 80-968317-1-2.
- BEŇUŠKOVÁ, Z. a kol. 2005. *Tradičná kultúra regiónov Slovenska*. 2. vyd. Bratislava: VEDA, 2005. 241 s. ISBN 80-224-0853-0.
- ČUKAN, J. 2008. *Nitra, klenot Slovenska*. Nitra: Fotar, 2008. 103 s. ISBN 978-80-96908-2-7.
- ČUKAN, J. a kol. 2008. *Šťastný kraj: Nitriansky samosprávny kraj*. Topoľčany: Tristanpress. 2008. 143 s. ISBN 978-80-89173-21-1.
- FUSEK, G. 1998. *Dejiny Nitry: Od najstarších čias po súčasnosť*. Nitra: Mesto Nitra, 1998. 396 s. ISBN 80-967814-9-9.
- GAŽOVÁ, V. 2003. *Perspektívy kulturologie: Acta culturologica*. Bratislava: Peter Mačura - PEEM, 2003. 260 s. ISBN 80-88901-81-2.
- HUBAČEK, O. a kol. 1993. *Sociální a kulturní antropologie: Sociologické pojmosloví*. Praha: Sociologické nakladatelství – SLON, 1993. 157 s. ISBN 80-901424-1-9.
- KLOSKOVSKÁ, A. 1967. *Masová kultúra*. Praha: Svoboda, 1967. 271 s. Praha: Svoboda, 1977. 244 s.
- KOLLÁR, D. - LACIKA, J. - PODOLÁK, P. 2003. *Slovensko: putovanie po regiónoch*. Bratislava: Dajama, 2003. 454 s. ISBN 80-88975-56-5.
- KOPÁL, J. 1998. *Nitra, naša Nitra*. Nitra: Nitrianske tlačiarne, a. s., 1998. 254 s. ISBN 80-967654-1-8.
- KOREC, P. a kol. 1977. *Kraje a okresy Slovenska*. Bratislava: Q111, 1997. 392 s. ISBN 80-85401-58-4.
- KRČMÁR, A. 2006. *Nitra na starých pohľadniciach*. Bratislava: DAJAMA, 2006. 95 s. ISBN 80-89226-13-2.
- Kultura v životě společnosti*. 1977. [z nemeckého originálu preložili HANSEL, W. – ŠPALEK, V.]. Praha: Svoboda, 1977. 244 s.
- Kultúra a politika: Kultúra a výchova*. 1999. Banská Bystrica: ADADE, 1999. 91s. ISBN 80-88976-00-6.
- Kultúrny život Slovenska 1999-2002*. 2002. Bratislava: Artkrea, 2002. 123 s. ISBN 80-968829-0-2.

- LACIKA, J. 2003. *Nitra a okolie*. Bratislava: DAJAMA, 2003. 143 s. ISBN 80-88975-53-0.
- LAJČIAK, J. 1994. *Slovensko a kultúra*. Bratislava: Q111, 1944. 135 s. ISBN 80-85401-26-6.
- MALÁ, E. 1982. *Kultúra v každodennom živote*. Bratislava: Obzor, 1982. 177 s.
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v číslach a faktoch 1999-2000*. 2001. Bratislava: ARM 333, 2001. 495 s. ISBN 80-89069-002.
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v číslach a faktoch 2001*. 2002. Bratislava: ARM 333, 2002. 278 s. ISBN 80-89069-03-7.
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v rokoch 1995-1998*. 1998. Bratislava: Správa kultúrnych zariadení MK SR, 1998. 149 s. ISBN 80-88758-09-2.
- MISTRÍK, E. a kol. 1999. *Kultúra a multikultúrna výchova*. Bratislava: IRIS, 1999. 347 s. ISBN 80-88778-81-6.
- PAŽITNÝ, A. 2006. *Reálie a personálie Nitry*. Nitra: Dom Matice slovenskej v Nitre, 2006, 268 s. ISBN 80-7090-805-X.
- Profily : Mestá a obce Slovenska*. Košice: DONATUS, 1999. 281 s. ISBN 80-967678-2-8
- Regionálny rozvoj Slovenska v európskych integračných kontextoch*. 2004. Bratislava: Interlingua, 2004. 197 s. ISBN 80-85544-37-7.
- Regionálny rozvoja Slovenska: východiská a súčasný stav*. 2004. Bratislava: Sociologický ústav akadémie vied, 2004. 88 s. ISBN 80-85544-35-0.
- RUTTKAY, A. 1998. *NITRA*. Bratislava: DaVel. 1998. 80 s. ISBN 80-900931-6-7.
- SOUKUP, V. 2004. *Dějiny antropologie*. Praha: Univerzita Karlova, 2004. 667 s. ISBN80-246-0337-3.
- SCHWARTZOVÁ, M. a kol. 2004. *Regióny Slovenska*. Bratislava: Veda, 2004. 107 s. ISBN 80-22-0817-4.
- Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: *Medzinárodná konferencia 26. a 27. mája 2005 v Terchovej*. 2006. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2006. 382 s. ISBN 80-8050-992-1.
- Z okraja do stredy: Príspevok do diskusie o kultúre a rozvoji v Európe*. 2004. [z anglického originálu preložil GAZDÍK, M.]. Bratislava: Ministerstvo kultúry SR, 2004. 304 s. ISBN 80-7121-244-X.

Elektronické dokumenty – monografie

BAČA, M. a kol. 2007. *Koncepcia rozvoja kultúry Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2008 – 2015* [online]. Nitra: Nitriansky samosprávny kraj, 2007. 80 s. [2010.02.03.].

Dostupné na internete: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=212>>.

BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. – BISTÁKOVÁ, L. 2008. *Koncepcia rozvoja kultúry mesta Nitry* [online]. Nitra: Mestské zastupiteľstvo v Nitre, 2008. 53 s. [2010.02.03.].

Dostupné na internete:

<<http://www.nitra.sk/koncepcia-rozvoja-kultury-mesta-nitry.phtml?id3=52004>>.

MINISTERSTVO KULTÚRY SR. 2008. *Návrh Koncepcie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry* [online]. Bratislava, 2008. [cit. 2010.28.03.]. Dostupné na internete:

<<http://www.culture.gov.sk/kultura-mensin/miestna-a-regionlna-kultra-tradin-udov-kultra/miestna-kultra>>.

Propagačno-informačný materiál

BOJDOVÁ, D. a kol. 2010. *NITRA 2010*. Nitra: Mesto Nitra – Mestský úrad v Nitre, 2010.

BOJDOVÁ, D. – KRAJMEROVÁ, M. 2008. *Cyriľo-metodské slávnosti 2008*. Nitra: Mesto Nitra – Mestský úrad v Nitre, 2008. 21 s.

BOJDOVÁ, D. – ZÁTUROVÁ, M. 2006. *Nitrianske kultúrne leto 2006*. Nitra: Mesto Nitra – Mestský úrad v Nitre, 2006. 40 s.

DLOUHÝ, O. a kol. 2009. *Programová brožúra Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2009*. Nitra: Asociácia Divadelná Nitra, 2009. 40 s.

DLOUHÝ, O. a kol. 2009. *Programová katalóg Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2009*. Nitra: Asociácia Divadelná Nitra, 2009. 89 s.

Iné príspevky

BOJDOVÁ, D. 2010. Mestský úrad v Nitre: Oddelenie kultúry a športu, Štefánikova 60, Nitra. (10. marca 2010). Osobná komunikácia.

PRÍLOHY

Kompetencie jednotlivých úrovní verejnej správy v oblasti rozvoja kultúry

(MINISTERSTVO KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online]. Bratislava, 2008.)

1. Kompetencie miestnej územnej samosprávy v oblasti kultúry

Upravuje ich zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a ďalšie právne predpisy v oblasti kultúry. Kompetenciami obcí sú:

- zriaďovanie obecných a školských knižníc, osvetových stredísk a osvetových zariadení, múzeí, galérií a divadiel,
- obec utvára podmienky na kultúrnu a osvetovú činnosť (v rámci osvetovej činnosti záujmovú umeleckú, kultúrno-výchovnú a kultúrno-spoločenskú činnosť, vzdelávanie a voľno-časové aktivity),
- obec obstaráva a schvaľuje: územno-plánovaciú dokumentáciu sídelných útvarov a zón; koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí rozvoja života obce, najmä vo forme programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce,
- zabezpečuje výstavbu, údržbu a správu verejných priestranstiev, kultúrnych zariadení a kultúrnych pamiatok vo vlastníctve obce,
- vytváranie podmienok na ochranu pamiatkového fondu a pamiatkových území na území obce, vedenie obecnej kroniky,
- zostavovanie zoznamov pamätihodností obce.

2. Kompetencie regionálnej územnej samosprávy v oblasti kultúry

Upravuje ich zákon č. 302/2001 Z. z o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov, zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov a ďalšie právne predpisy v oblasti kultúry. Kompetenciami vyšších územných celkov sú:

- zriaďovanie regionálnych knižníc, regionálnych osvetových stredísk vrátane zriaďovania hvezdární a planetárií, múzeí, galérií a divadiel, vyšší územný celok vytvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít na území kraja,
- podporuje ochranu pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva na území kraja.

3. Kompetencie štátnej správy a ústredných orgánov štátnej správy v oblasti kultúry

Upravuje ich zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Oblasťami v ktorých môže byť uplatnená konkrétna kompetencia ústredných orgánov štátnej správy v oblasti kultúry sú: štátny jazyk, ochrana pamiatkového fondu, kultúrneho dedičstva a knihovníctva, umenie, autorské právo a jemu príbuzné práva, osvetová činnosť a ľudová umelecká výroba, podpora kultúry národnostných menšín, podpora kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí, prezentácia slovenskej kultúry v zahraničí, vzťahy s cirkvami a náboženskými spoločnosťami, médiá a audiovizia.

**Nástroje rozvoja miestnej a regionálnej kultúry v oblasti legislatívy, financovania
a sprístupňovania kultúry**

(MINISTERSTVO KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online]. Bratislava, 2008.)

1. Legislatíva kultúry

Legislatíva kultúry figuruje ako rozhodujúci proces, ktorý vytvára právny rámec a finančné podmienky na rozvoj kultúry na všetkých úrovniach verejnej správy. Predstavuje novelizáciu a rovnako aj prípravu nových zákonov. Zahŕňa činnosť verejnej správy v súvislosti s vypracovaním koncepčných a strategických dokumentov, ktoré utvárajú politiky pre jednotlivé oblasti kultúry. Kultúrnu oblasť formujú jednotlivé úrovne verejnej správy vrátane medzinárodných noriem. K právnym normám patria:

- právne normy na medzinárodnej úrovni;
- právne normy upravujúce postavenie kultúrnych inštitúcií a podmienky poskytovania finančných prostriedkov pre oblasť kultúry z verejných zdrojov;
- právne normy na regionálnej úrovni;
- právne normy na miestnej úrovni.

2. Financovanie kultúry

Zabezpečenie kultúry predstavuje financovanie alebo spolufinancovanie kultúry z verejných zdrojov. Verejná správa zabezpečuje kultúru prostredníctvom rozpočtov, ktoré vytvárajú podmienky na rozvoj kultúr na nižších stupňoch verejnej správy a priamo na miestach realizácie kultúrnych projektov:

- finančné prostriedky vo vlastnej réžii,
- transfery na vlastné kultúrne inštitúcie,
- príspevky, poskytované formou dotácií.

Financovanie kultúry dotvárajú doplnkové a rozvojové prostriedky, ktoré sú vo forme rôznych fondov Európskej únie a rovnako aj finančne zdroje poskytované súkromným či nadačným sektorom.

3. Sprístupňovanie kultúry

V súčasnosti dne sprístupňovanie kultúry a informácií o kultúre prebieha v podobe digitálneho obsahu, médií a rovnako aj sprístupňovanie informácií o kultúre a sprostredkovanie kultúrnych služieb v elektronickej forme. Vytvára tým kvalitatívny nový základ sprístupňovania kultúry.

Základné právne predpisy a dohovory v oblasti rozvoja kultúry

(MINISTERSTVO KULTÚRY SR. 2008. Návrh Konceptie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry [online]. Bratislava, 2008.)

Medzi kľúčové právne predpisy upravujúce rozvoj kultúry a ochranu jednotlivých súčasti kultúrneho dedičstva v SR patria:

- zákon č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách,
- zákon Slovenskej národnej rady č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach,
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 384/1997 Z. z. o divadelnej činnosti v znení zákona č. 416/2001 Z. z.,
- zákon č. 68/1997 Z. z. o Maticе slovenskej v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 61./2000 Z. z. o osvetovej činnosti v znení zákona č. 416/2001 Z. z.,
- zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení zákona č. 479/2005 Z. z.,
- zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávanía audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon)
- zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2007 Z. z. .

Medzinárodné dohovory upravujúce rozvoj kultúry a ochranu jednotlivých súčastí kultúrneho dedičstva v SR patria:

- Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva – UNESCO, Paríž, 1972 (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 159/1991 Zb.),
- Dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy, Štrasburg, Rada Európy, február 1990 (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 369/2001 Z. z.),
- Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva, Rada Európy, Valletta 16. 1. 1992 (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 344/2001 Z. z.),
- Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 375/2006 Z. z.),
- Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov.

Významnú úlohu v oblasti systému ochrany kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky zohráva Deklarácia NR SR o ochrane kultúrneho dedičstva, ktorá bola prijatá uznesením NR SR č. 1292/2001.

Jednotlivé tradičné kultúrne podujatia v rámci územia Nitry a Nitrianskeho regiónu

(BOJDOVÁ, D. a kol. 2010. NITRA 2010. Nitra, 2010.)

Obr. č. 1 Nitrianska hudobná jar

Nitrianska hudobná jar je priestorom pre prezentáciu vážnej hudby v širokom meradle. Návštevníci sa stretnú s jarným cyklom koncertov vážnej hudby v interpretácii slovenských, ale aj zahraničných hudobníkov a hudobných telies. Toto kultúrne podujatie poteší srdce i dušu vnímavého publika.

Obr. č. 2 Nitrianska hudobná jeseň

Nitrianska hudobná jeseň predstavuje pre všetkých priaznivcov kvalitnej hudby rôznych žánrov od klasiky, cez jazz a swing, až po súčasné hudobné formy priam potešenie počas daždivého jesenného obdobia.

Obr. č. 3 Musica Sacra

Festival sakrálnej hudby má dlhoročnú tradíciu znejúcu každoročne v Piaristickom kostol sv. Ladislava. Reprezentuje skvosty duchovnej hudby v podaní popredných vokálnych a inštrumentálnych interpretov.

Obr. č. 4 Cithara Aediculae

Festival predstavuje klasickú gitarovú hudbu, poslucháčom prináša tých najlepších európskych interpretov gitarovej klasiky. Pýši sa prívlastkom premiérový, pretože si na ňom možno vypočuť hudobné kompozície, ktoré si doposiaľ nemal

možnosť nikto nikde vypočuť.

Obr. č. 5 Divadelná Nitra

Divadelná Nitra je najväčším divadelným festivalom na Slovensku. Je výberovou, nesúťaživou prehliadkou rôznych štýlov a druhov divadelného umenia, s dôrazom na činoherné divadlo, prístupná hudobnému, pohybovému, bábkovému i výtvarnému divadlu.

Predstavuje netradičné, inovatívne a kontroverzné diela mladých európskych tvorcov. V súčasnosti patrí medzi významné európske podujatia.

Obr. č. 6 Akademická Nitra

Festival je veľkolepou súťažnou prehliadkou tvorby domácich a zahraničných akademických folklórnych súborov. Pre akademické folklórne súbory, ktorých zriaďovateľmi sú Slovenské univerzity. Je dobrú príležitosť pre akademické súbory, ktoré sa môžu

v rámci neho predstaviť svojimi novými programami. Festivalu sa pravidelne zúčastňujú aj zahraničné súbory s Poľska, Srbska, Českej republiky, Bulharska a Talianska. Vyvrcholením festivalu je tradičný organizovaný galakonzert, prostredníctvom ktorého porotcovia vyhodnotia laureátov festivalu domácich i zahraničných účastníkov.

Obr. č. 7 Cyrilo-Methodské Slávnosti

Predstavujú oslavy príchodu sv. Cyrila a Metoda na Slovensko. Prinášajú slávnostné sväté omše, výstavy, koncerty vážnej i populárnej hudby, muzikálové melódie, prednášky, literárne súťaže i tradičný jarmok s remeselníkmi a slovenskými špecialitami.

Obr. č 8
pohľad na areál bývalých kasárni

Obr. č. 9
budova kasárni na Martinskom vrchu

Obr. č. 10
vyhľad' na Nitru s Martinského vrchu

Obr. č. 12
románsky kostolík nachádzajúci sa v oblasti Martinského vrchu

Obr. č. 11
predstava Archaeoskanzenu na Martinskom vrchu

Obr. č. 13
mestská galéria s ateliérmi, súčasťou Vinotéky na Martinskom vrchu